

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

1 · Februar 1999

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

SAMMENSLUTNINGEN
AF DANSKE FANGER
FRA FRIHEDSKAMPEN
1940 - 45

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Formand: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsing. Tlf. 48 79 45 91.

Sekretær: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse. Tlf. 44 48 56 74.

Kasserer: Harry Henriksen, Sennepsmarken 11, 3060 Espergærde, Tlf. 49 13 16 80.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Johs. Damsgaard, Birgit Krasnik Fischermann, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Lillian Olsen og Kaj Christensen

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter.

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945

Formand: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 54 86 55 59.

Næstformand: Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Sekretær: Aase Beck Eigenbroth, John F. Kennedys Plads 4, 9000 Aalborg. Tlf. 98 12 32 31.

Kasserer: Poul Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 44 91 13 72.

Angående ophold i Kegnæs-huset (7 sengepladser, adresse: Flejmosen 6, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 7440 5342), rettes henvendelse til sekretæren: Aase Beck Eigenbroth. Tilsynsførende: H. P. Skjoldborg, Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg, tlf. 74 42 57 07 eller eventuelt Erik Hauberg, Holballe, Tandslet, 6470 Sydals, tlf. 74 40 76 32.

Fangesammenslutningens Rekreationsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsing, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75% af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 6.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreations- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: Anna-Lise Clausen, Æbeløgade 1,4., 2100 København Ø, tlf. 39 17 78 60, hver tirsdag mellem kl. 11.00 og 13.00.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreationsformål eller -hjælp i særlige trangstiltfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Dagmar Mørk Jensen
Damms Teglgård 20, 1 th
6200 Aabenraa
Tlf./fax. 74 62 71 14
Giro 62 0 32 56

REDAKTION

Kaj Christensen
Sdr. Fasanvej 53, 4 th
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 19 68 06
Ansvarshavende

Birgit Krasnik Fischermann
Gl. Vartov Vej 29, 2tv
2900 Hellerup
Tlf. 39 62 83 55

TRYK

Fjerritslev Avistryk A/S

TIL ABONNENTERNE

Bladet vil udkomme i månederne februar, april, juni, august og november. Stof der skal med i bladet skal være inde på redaktionen den 1. i måneden umiddelbart før.

PRIS

100,00 kr. i 1999.

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

1. 1999

*Modstand -
vist nytter det...*

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Organ for S sammenslutningen af danske fanger
fra FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Buchenwald-klubben
Dachau-klubben
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapofangerne
Landsforeningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen
Sachsenhausen-foreningen
Stutthof-foreningen
Theresienstadt-foreningen
Krigssejlerne

Nr. 1

1999

5. årgang

Mit livs logbog

af skibsfører kaptajn J.G. Holm, Nordby, Fanø, 1996

1. del

S/S »Lilian«

Den 20. november 1939 mønstrede jeg igen oppe i Aalborg. Denne gang i S/S »Lilian« for at jeg kunne være i nord- og østersøfart, og handy for min søgte sommerferie 1940, når jeg til den tid havde været ude to år, som dengang forlangtes som udmønstringstid mellem ferierne.

»Lilian« var et almindeligt trampskib med drukkenhul, hvis dæk var fortløbende helt til mellemdækket i to-lugen og trunkdæk ved tre og firelugerne. Det målte 1271 grosstons, 732 nettons, havde 20 tons deadweight, var 238 feet x 37,2 feet x 16,0, altså 79,3 meter lang, 12,4 meter bred og 5,3 meter dyb, altså et skib, nøjagtigt som »Ester«, jeg tidligere havde sejlet i.

Fra Aalborg skulle vi til Viborg (Wipuri) i Finland nær grænsen til Rusland og laste papir til Glasgow. Vi, ja, det var altså følgende: Kaptajn Folmer Clausen, Nordby Fanø, 1. styrmand Carl Nicolaj Rasmussen (skomagerens søn fra Rudkøbing), og jeg selv udgjorde navigatørerne ombord.

Dernæst 1. mester Georg Iversen fra Esbjerg. 2. mester Jørgen P. Robdrup, København. 3. mester Finn Christensen, Sjælland. Hovmester Ib Johannesen, København, kok Rosén, jeg tror Højer. Af den menige besætning husker jeg kun rederiets mangeårige matros Svend Nielsen, Vejle.

På vej til Wipuri havde vi noget jævle vejr med det resultat, at vore tanktoppe i forlasten sprang læk, hvor spantepladerne eller knæene er nittede til siderne af tanktoppen. I de tider var 2. styrmand matrosernes foregangsmand, altså ved siden af styrmands- og telegrafistjobbet, var man også bådsmænd. Det blev altså til alt andet end en fornøjelsestur den første ballastrejse til Finland, nej, det blev til 32 stk. cementkasser støbt i rendestene over opbyggede trækasser, således at rendestensvandet alligevel havde gennemløb (i mit stille sind takkede jeg Grajs Kleen, min tipoldefar, for noget nedarvet erfaring, ham den norske tømmermand, I ved).

I Viborg lastede vi på sædvanlig vis papir fra jernbanevogne og efterhånden, som disse tømtes, samlede 2. sty-

rmand bundpapiret (strøpapiret) sammen til brug for dækning af 2. lugens mellemdæk. Under dette arbejde hørtes pludseligt durrende motorlyde, og havnearbejderne råbte begejstrede »Finske Pojkar«, »Finske Pojkar« og pegede op mod det lavt-hængende gråsorte skydække, men pludselig begyndte bomberne at regne ned. Arbejderne styrtede hjem efter deres hjemmевærnsrifler, og vi var pludseligt i brændpunktet af begyndelsen til den første finsk-russiske krig. Det blev vore første krigsoplevelser at se olietankene et par hundrede meter inde på kajen blive sprængt himmelhøjt i luften og at føle gamle »Lilian« ryste, når bomberne faldt så tæt som 25 meter foran for og på hendes styrbord side, alt imens russerne lagde deres bomberegner fra ca. 70 maskiner efter bestemte linier ned over byen, således at banegården, tankanlæggene og flyvepladsen og den slags krigsvigtige mål kunne rammes.

Størsteparten af besætningen slap i beskyttelsesrum under siloerne i havneområdet og oplevede krigens gru i form af lemlæstede mennesker. Kap-

tajn Folmer Clausen, 1. mester (maskinchef), Georg Iversen og jeg 2. styrmand nåede at opleve tæt beskydning med maskingevær, mens vi søgte ly under en kranfod, da vi efter aflåsning af skibskamre og afbakning af keddelfyrene var på vej mod beskyttelsesrum ligesom de øvrige. Efter at have set en havnearbejder med sit gevær skyde en kvindelig pilot ned, løb vi igen ombord, hvor vi holdt vagt, spiste spejlæg og drak whiskysjuser indtil der henunder aften igen blev ro, og folk igen var ombord. Om aftenen var vi oppe

påstod, at tyskerne iht. vedvarende rygter i Danmark var i færd med at trække tropper op til eller imod den danske grænse, hvilket gav anledning til hotheaded diskussion, for så tossede kunne de efter min mening dog vel heller ikke være. Den 9. april 1940 kl. 0600 afgik vi fra Greenock Roads for Helsingør i samsejling med J.L.s »Anna«, ført af kaptajn Chr. Sørensen, Nordby Fanø. Efter indenskærs sejlads blev vi i Little Minch ved middagstid prajet af »Anna« og erfarede den frygtelige nyhed, at Hitlers horder havde besat

til Rouen for at blive overtaget af den franske regering, som manglede småskibe til kystsejladser. Søndag den 6. maj blev White Ensign og Dannebrog strøget under militær honnør, og Trikoloren sat i stedet for, alt mens den danske konsul Fenger opfordrede os til at føre kampen videre som gode danskere, og som han selv, der under første verdenskrig havde mistet et ben. Af danske skibe på det tidspunkt i Rouen husker jeg: J.L. skibene »Dagmar«, »Bodil«, »Else« og »Johanne« desforuden Mærskbådene »Susan« og »Johannes«.

I Rouen blev »Lilian« efter udlosning af Helsingør lasten udstyret med franske maskinkanoner (Mitrailleuses) på båddækket samt een 12 pundskanon agter på poopdækket (årgang 1868) tillige med 10 røgflåder. Som tillægsbemanding: 5 franske marinesoldater, een telegrafist og en Capitaine Supercargo (som til kaptajn Clausens store fortrydelse skulle være øverste skibschef).

Under tilrigningen af skibet til sejlads for den franske marine havde vi ingen landlov, så vi fik tiden til at gå med endeløse diskussioner ombord under indflydelse af den rigelige franske vin, vi skulle have daglig iht. fransk marinelov. En aften skipper, styrmænd, 2. mester Robdrup og hovmester Ib Johannesen (tog cyankalium, da han i Danmark som faldskærmsudspringer blev taget af politiet) stod i den lille kabys og sludrede på livet løs, blev der pludselig fyret revolver-trazere gennem skyllygten ned imellem os. Vi flygtede ned i den åbne bunkerluge, andre valgte fyrpladstoppen eller salonen. Den franske marinesoldat var sprøjtefuld og gal, han troede, vi talte tysk. Næste dag blev han sendt på hospital for mentalundersøgelse. Den 4. juni afgik vi fra Rouen med sukker i sække for Cherbourg til den franske marine. Da vi lå til ankers på Seinen den 5. juni, blev Rouen bombet af tyskerne for første gang, og vore tanker gik uværgeligt til kammeraterne deroppe, samt til den franske lods, vi havde for indgående, som højlydt havde beklaget os stakkels danskere for vor skæbne, og som selvsikker havde praleet af, at tyskerne denne gang ville blive standset ved Maginot-linien til modsætning fra 1914-18, da de opnåede at skyde ind i Rouen og Paris. Nu var de der. Ja, hvorledes gik det nu skarerne med de tusindtallige hollandske og belgiske flygtninge, vi i dagevis ved vor landlov under losnin-

Skibsfører J. Gregers Holm-Nielsen sammen med datteren Lilian, som er opkaldt efter skibet, der på mirakuløs vis undgik miner, ubåde og bomber, der blev skæbnen for mange andre krigssejlere.

Billedet er taget under højtidelighederne i forbindelse med 50 året for befrielsen.

at beskue bombekraterne ved banegården og i flere af gaderne. Byens solide granithuse så dog ikke ud til at have taget skade. Den 2. december afgik vi fra Viborg. Det blev skærgårdssejlads hele finskekysten langs til nord for Sødrakvarkan. Her slap vi med finsk konvoj over i den svenske skærgård, som gennemsejledes totalt, dog med et bunkerophold i København, hvor min hustru uventet kom ombord på besøg, hvilket skulle blive sidste gang indtil krigens slutning. Fra den svenske skærgård videre ad den norske kystrute til Bergen, hvorfra vi krydsede Nordsøen til Sumbourhead. Herfra fortsattes rejsen i stormfuldt vejr til Genoa, hvortil vi ankom den 14. januar 1940. Efter forskellige rejser lastede vi kul og koks til Helsingør i Glasgow først i april. Den 3. om aftenen havde jeg besøg af min svoger kaptajn Chr. Erichsen, D.F.D.S. »Alexandra«, som

Danmark. Efter almen votering skibene imellem gik vi enstemmigt ind for at vende om til Glasgow. Den 10. april kl. 20.00 ankredes på Greenock Roads, og den 11. blev vi efter beslaglæggelsen med the »Writ« beslaglæggelsesordre iht. gammel engelsk lov opsat tillige med et halvt hundrede andre skandinaviske, polske o.a. skibe internerede i Gareloch.

Kok Rosén, hvis far havde været tysk soldat under første krig, blev taget i land og interneret på Isle of Man. Her havde vi landlov i en omkreds af et par kilometer, så de nærmeste værtshuse kunne besøges, men ingen gik i land grundet pengemangel. Her var også opræk til strejke på samtlige skibe, dette fislede dog ud, da ikke alle ville være med, blandt andre mændene på »Lilian«. Den 1. maj 1940 sejlede vi efter ordrer og under overkommando af en engelsk marineofficer og under White Ensign

gen havde set strømme nordefter mod Trouville og Deauville. Hvorledes mon den gamle bedstemor, der en mørk aften ud for Cafe De La Post spurgte mig om vej, ville klare sig, for ikke at tale om de mange syge og sårede, der på vejene var blevet oversprøjtede med tyske maskingeværkugler.

Den 6. juni ankom vi til Cherbourg, hvor den første nat tilbragtes i en jordhule af et beskyttelsesrum. Krigens uhygge breder sig hurtigt, og ved de uendelige luftalarmer beslutter vi at blive ombord og passe vort gode skib, fremfor de franske beskyttelseshuler. Hver dag så vi store troppeskibe komme med, hvad vi mente var forstærkninger fra de allieredes slæde hære i Norge, men som snart viste sig at være evakueringer fra havnene længere østover. Den 13. juni så vi de første magnetminer i Cherbourg havn eksplodere ved forbisejlingen af troppeskibene. Den nærmeste eksplosion rystede gamle »Lilian« fra ca. 150 meters afstand.

Fredag den 14. juni 1940 afgik vi fra Cherbourg til Dielette i St. Malo bugten. Kl. 0900 ankom vi til Dielette og lastede ertz. Den 15. juni kl. 0400 afsejlede vi. Mens vi i morgentimerne sejlede langs franskekysten og den franske Capitain Supercargo og hans matelots på broen førte krig mod tyske flyvere, holdt kaptajn Clausen med førstestyrmand, 1. mester og 2. styrmand et kort møde på hans aflåste badeværelse. »Egentlig ved jeg ikke, hvortil lasten er bestemt, da jeg overhovedet ingen papirer har modtaget, vil I med mig prøve at sejle den til England«. Svaret var enstemmigt »Ja«. Hele dagen blev vi overfløjet af tyske flyvere, som vore franske kanoner ivrigt beskød med deres Mitrail-leuses. Uden held, maskinerne fløj alt for højt, og var iøvrigt optaget af at færdigerobre Frankrig. Midt på aftenen blev vi prajet i Downs af engelsk destroyer: »Captain«, »What ship«, Danish »Lilian«, French ensign with ore bound nowhere«. Some moments of pondering silence, så »OK, Danish captain, anchor inside Dungeness, proceed tomorrow morning at 0400 o'clock to Tyne Docks«. Den 17. og 18. opankret på Southend Roads. Den 20. juni ankom vi til Tyne Docks i South Shields. Den 21. om aftenen og natten, mens vi lå fortøjede i bøjerne langs siden af »Frigga« og »Tomsk« af D.F.D.S., bombarderedes Tyne og Newcastle området. Fem tyske maskiner blev nedskudt efter at have forvoldt store ødelæggelser. Den 24. ind-

drages vor landlov grundet Frankrigs fald. Vor franske besætning tages fra skibet. Capitain Supercargo, der forlanger at komme i land til den franske konsul, fortaler sig på »Northeastern Hotel« og bliver snuppet af engelsk Security Police og anbragt i Durham fængsel som værende Vichy French. De øvrige franskmænd overgår til »De Gaulles Frie Franske«.

Den 27. juni bliver hver enkelt ligesom i Gareloch i april af Security Police spurgt, om han er villig til at slås for de allieredes sag under engelsk flag, da Dannebrog ikke kan føres af sikkerhedshensyn. Dette går vi alle med til. Dannebrog, som vi igen har sat efter Frankrigs fald den 24. juni 1940, stryges ved solnedgang, og den 28. juni 1940 om morgenen sættes de engelske handelsflådes flag »the red Ensign« af engelske søfolk kaldet »The red Duster«. Opholdet i Tyne Docks blev af lang varighed antagelig grundet chokket over Frankrigs fald.

Imidlertid bliver vi, der siden Gareloch har gået for 10 shilling om ugen i lommepenge (fra skipper til petter) fuldt afregnede for danske og franske tilgodehavender, og skibet udstyres til konvojsejlad efter engelske bestemmelser. Dagene går med rustbankning af skibets lastrum, med biografture og besøg på værtshusene om aftenen, samt med mægtige krigsdiskussioner, hver gang tyskerne har bombet Newcastle og Southshield. Skægget, vi alle i Rouen havde svoret på, vi ville lade stå, til Hitler havde fået bank, havde vi nu på dette tidspunkt een efter een alle ladet falde, da vi indså, at den hurtige afslutning var ude af syne.

Den 4. september gik vi atter i fart, denne gang med fuld engelsk udstyr: 2 styk engelske maskingeværer (Lewis-guns). 1 stk. 12 pundes kanon og 10 røgflåder på poopen – dertil een engelsk marinegunner ved navn Reginald Holder (Midland-Red inspector veteran fra Jyllandslaget 1914-18). Vi er nu overtaget af rederiet »Commin Brothers« i Newcastle og skal til Canada efter træ til England.

Den 12. september må vi efter et par døgn at have »straggled« gennem Pentland Firth og North Minch grundet storm søge nødhavn for lække bundtanke i Stornoway (hovedbyen på Lewis Hebriderne). Herfra bliver vi videresendt til Gourock ved Glasgow for reparation. Efter reparationen overgår skibet til J.T. Salvesen, Grangemouth, for at blive beskæftiget i kystfart.

Vor første rejse bliver stykgods fra Det fjerne Østen, lastet fra S/S »Clan Mc'Nab« (et kæmpeskib, hvor vi fuldlastet med en klat fra siden af hans maskintunnel) på Clyden og bestemt for London.

Den 15. oktober 1940 gik vi fra Gourock og ankom til Tilbury Docks den 25. efter konvojsejlad langs Englands østkyst med den uendelighed af flyverangreb, mineekspllosioner etc. I landsbyen Gray uden for dokkerne går »Business as usual«. På toppen af hotelruinerne sidder vi og drikker øl under »all clear« og »in the beercellar in the basement« under de hyppige luftalarmer. Harmen er dirrende under de endeløse dogfights højt, højt oppe. Der ydes ingen pardon. De hjælpeløse engelske piloter i faldskærme beskydes med maskingeværer fra de fjendtlige fightermaskiner. Nu trækker krigen så længe ud, og farerne synes uoverskuelige, så i november får jeg arrangeret gennem Postmaster General, at 1. mester (maskinchefen) Georg Iversen og jeg får oprettet hver et testamente, så vore koner efter krigens ophør vil få vore penge, som er hensat i Post Office Savingsbank. Ligeledes deponeres breve hos konsulatet i Leith indeholdende billeder og oplysninger om vore pengeanbringelser i Post Office og Midland (Middlebrough) bankerne til hjemsendelse efter krigen. Disse breve går dog tabt ved Leith konsulatets totale udbombning.

Cementlast fra Cliff på Themsen til Grangemouth. Trælast fra Leith til London. I Millwall dock oplever vi tyskernes forsøg på at brænde London af. Floden flyder med ild, alt synes at brænde, undtagen vort kære gamle skib. London og londonerne overlever, og vi overlever trods alt. The fight goes on. Slagordet for dagen og vejen er »Business as usual«. Næste rejse går fra Middlesbrough til London med kul.

Under denne sejlad flyver tankerne gennem ens hovede: Her går jeg, 2. styrmand Jens Grejs, à Broder à Jens Nielsen Grajsens og tramper på dækket på åben bro frem og tilbage på gamle »Lilian«s bro mellem Oerlikon pit (kanonstilling) om styrbord fem/seks skridt til Oerlikon pit om bagbord. Da vi gik fra havn i aftes, talte vi 28 mineekspllosioner, før vi fik lov at gå ud at møde konvojen fra Methil, og nu ligger vi og krydser frem og tilbage ved Silverpit grundet tyske speedbåde. »What's the reason Why?« Ja, hvad er grunden, for eng-

lænderne spørger jo tit og ofte, om man fortsat vil være med i de allieredes kamp mod nazismen. Og svaret i een lyder stadig: »Du må være med, du må være med for at kunne befri din elskede hustru og datter, ja, for at kunne se dine landsmænd i øjnene, den dag da alt er overstået, ja, og dine tyske søbrødre i lige måde«. Kærligheden nager i sindet, som et brændende, ubændigt had og giver een både gåpåmod og fred.

Den 17. december 1940 ved ankringen af den sydgående konvoj uden for spærringen ved Southend eksploderer 14 tidsindstillede miner præcis kl. 13.00 rundt imellem konvojens skibe. Den nærmeste ca. 50 meter fra os. Skippers og lodsens »superstition« reddede os, da de undlod at ankre på en dejlig åben plads i midten af den opankrede konvoj, hvor netop adskillige miner røg i luften. Hvilken redelighed, 7 skibe fik deres bekomst, vi andre nåede lykkeligt i havn.

Vi er i engelsk kystfart allright. Tiden i søen går med konvojsjlad og vedligehold. Den ellers ret korte rute er blevet lang og besværlig grundet miner, speedbåde og flyverangreb. Ofte må vi vente til minestrygerne melder alt klar, alt mens konvojen sejler frem og tilbage mellem bøjerne på distancer, som er »sikre«. Nu og da ser vi dog skibe løbe på miner, og engang løb den halve konvoj på grund på Haisborough Sands. »Lilian« slap med et par bundskrammer. »Strygerjernerne«, »Katheleen Hawthorn« og »Alexander Kennedy« kom også af, dog med krøllede davitter og ituslædede livbåde og formodentligt med svære bundskader. Nattevagterne er lange i buldrende mørke eller i tyskeres kunstige faldskærmsbelysning.

Den 12. januar 1941, mens vi lossere til Woolwich powerstation, prøver tyskerne igen med svære brand- og bombeangreb. Byen og floden er igen et ildhav. Igen er vi heldigere, end loven tillader. Alt udenom os og på den anden side floden er nu ruiner. Chieften og jeg var de eneste ombord, vor nat gik med at holde vagt mod brandbomberne med sandspand i den ene hånd og fejblad i den anden og gasmaskerne på ryggen. Besætningen, der var i land, sad i shelters. 1. styrmand Rasmussen kom ombord med en 3" lang granatsplint i pulden på hans filthat. Ellers ingen skader.

Den 29. maj 1941 ankom vi til Middlesbrough for at laste salt til Island. Den 10. juni sejler vi ud på reden tillige med et engelsk skib, som dog får en

fuldtræffer fra en fra land kommende tysk flyver, umiddelbart efter opankringen for afventning af konvoj. Hele hans midtskibs bortsprænges, men da han flyder, bliver han igen slæbt i havn. Den 12. juni er vi i Kirkwall, herfra sejler vi alene til Lerwich, hvor vi ankom den 14. Her lastes tomme trætønder, sildetønder til Island. Den 18. juni afgik vi uden konvoj til Nordisland. I Middlesbrough blev vi alle spurgt, om vi ville med på denne specielle tur, alle meldte sig et par stykker på nær. Disse overførtes til Poolen i Newcastle for anden beskæftigelse i anden fart. Fra Lerwich fulgtes Greenwich meridianen til Arctic cirklen og med denne direkte til Siglufjorden. Kaptajn Folmer Clausen havde forespurgt marineofficeren i Middlesbrough om formålet med denne sejlads og fået svaret, at det var et forsøg, for at se om enesejlads var muligt. Den 22. juni ankom vi uden uheld til Siglufjord, hvor tønderne og saltet lossedes. Derpå i kystfart for opsamling af klipfisk på øst- og nordkysten af Island, og den 17. juli afgik vi fra Reykjavik sammen med to polske og et norsk skib. Disse skibe kunne vi med »Lilian«s 560 heste dog ikke følge, hvorfor vi sejlede resten af rejsen for os selv til Loch Ewe på Skotlands vestkyst. Her træffer vi sammen med »Uranienborg« og »Gunvor Mærsk« ført henholdsvis af Eigil Enne og H.K. Nielsen, begge fra Nordby på Fanø.

I løbet af krigen fik vi under diverse dokninger »Lilian« repareret i en sådan grad, at vi kunne vende hjem med et fint skib. Vi fik alle tanktoppene fornyet med nye plader langs disses kiminger, således at vi tilsidst havde et tæt skib mellem tanktoppene og rendestenene. Kedlerne blev reparerede, så de på det nærmeste var som nye. Mellemdækkene under hele midtskibs blev fornyede, og ligeledes poopdækket. Ja, jeg havde til stadighed en fortløbende ønskeseddel over alle de ting, jeg mente, der skulle fornyes, og efterhånden fik vi ny stående rig, nye spil o. lign., og maskinchef Georg Iversen var lige så energisk for maskinens vedkommende. Noget af det første, vi fik lavet, da vi kom under engelsk flag, var elektrisk kammerbelysning. Det foregik ved, at jeg som telegrafist fik vort nødakkumulator ladeaggregat kondemneret i Tyne-dock ved at lade være at lade det op, så vægtfylden var helt i bund. Nyt blev installeret. Så snart dette var sket, installerede vi det gamle i maskinrummet, fik det ladet op efter rens-

ning, og chieften fik elbelysning indlagt i kamrene midtskibs, så vore petroleumslamper kunne udskiftes. Som tiden gik, fik vi ellanter og elbelysning i lukaferne forude, jo, englænderne var flinke og ville gerne til gengæld for vor indsats gøre noget for os. Joh, da vi langt om længe kunne sejle hjem til »J.L.«, var det nærmest med et fornyet skib. Engang vi var i dok for reparation i Grangemouth, og skibet fik fornyet mellemdækket under midtskibs, boede vi alligevel ombord, chieften og jeg. Det var efterår og hundepine koldt. For at holde varmen i køjen lå jeg med tøj på og med et par elvarmeelementer på et par ildfaste sten på dørken til opvarmning. I løbet af natten vågnede jeg ved, at der stod flammer op fra dørken helt til min køjekant. Jeg kom ud i en fart, det var svigermors slumretæppe, der lå over nævnte elapparat og brændte, det havde jeg i løbet af natten sparket af. Det var heldigvis ild, så så snart det var smidt ud af kammeret, var ilden slukket, men »holy Moses«, kammeret lignede en kulkasse af sod, og selv var jeg sort som en neger med lange sorte sodfrynser ud af næsen. Nå, jeg overlevede og fik igen stil over kammer og bohaver formedelst lidt knofedt.

Kamrene lå ud til skibssiden med en indvendig gang på begge sider af maskincasingen. For enden af disse to gange var der dobbelte sejldugsforhæng af hensyn til mørklægningen. Over maskinskylligtet var der også sejldugs mørklægningsgardiner, og for samtlige køjer var der om natten træskodder, og samtlige dæksventiler var tilskruede, så i søen havde vi samme temperatur i kamrene som på maskintoppen, det vil sige cirka 60 grader celsius. Usundt ad h....de til. Når man vågnede efter fire timers søvn, var man badet i sved, tungen stod som en tør, rød pølse i munden på en. Det resulterede altid i, at jeg tømte vandkaraffen over håndvasken i en slurk og så med tøjet under armen op i »bestikken« (bestiklukafet på underbroen), hvor jeg klædte mig på, satte mig ind i skibets position, og så op på den åbne bro for afløsning, alt sammen på de tildelte tyve minutter. Det overlevede jeg også, som den eneste dæksmand under nævnte forhold. De andre, der boede i nævnte kamre, var maskinfolk, der kunne gå ned i det varme maskinrum, samt kokken, der kunne gå i kabyssen, hvor de samme temperaturer herskede. 1. styrmand, hovmester og skipper boede jo

under broen foran kabys og fyrplads, hvor der var normalt opvarmet.

Når jeg læser i mine lommebøger, er de prægede af en endeløs hjemlængsel efter min lille familie, men også over lykken og glæden over, som tiden gik, at mærke gennem Røde-korsbrevene, at min lille kone, Bodil, Vibeke, ja – hele familien på samme måde holdt fanen højt og glædede sig til den dag, vi alle igen kunne mødes.

I løbet af krigen passeredes mange drivende miner, som tog adskillige skibe, og mange havde vi held til at sænke med vore skydevåben. De franske Mitrailleurer fik vi efterhånden udskiftet med Lewis guns og senere igen i Aberdeen, udskiftedes disse med Oerlikon 20 mm kanoner. I Aberdeen fik vi også drageanordning på agtermasten. Når vi gik i konvoj til Island, fik vi fra tidligere danske fiskeskuttere en stor luftballon, som vi sejlede med hængende nogle meter over agtermasten, men ved angreb kunne denne fires ud til en ca. 1000 meters højde. Midtskibs fik vi installeret F.A.M.S. raketter, som kunne udskyde en parachute med en lille højeksplosiv granat i den ene ende, farlige grejer for en flyver. Den franske 12 pundes kanon fra 1972 blev udskiftet med en mere moderne engelsk 12 punder og de ti franske røgflåder på poopdækket udskiftedes med moderne engelske, 12 stk. i alt.

Ja, hvordan fa' en bliver jeg mon færdig med den fordømte krig, det er jo ikke sådan at få sig arbejdet igennem 6 sådanne år af ens liv, men jeg må jo morakke mig igennem det og så, så kan jeg komme i gang med alt det de efterfølgende fredelige år, der er omend mere interessante og mere spændende, so here we go.

Naturinteresseret, som jeg altid har været, kunne jeg ikke undgå at lægge mærke til hvalernes leg sommormorgener mellem Hebriderne og Island. Pludselig kunne man se to kæmpehvaler med vældig drøn suse ud af vandet og klaske sammen krop mod krop helt ude af vandet med kun halespidsen berørende overfladen, før de faldt bagover igen ned i vandet. Da jeg så det første gang, var jeg helt målløs, det havde jeg aldrig set før. Jeg røg ned og hentede Otto Holm, vor færing kok. Han nåede op på broen og så det næste par. »Orh, sagde han, det er jo hvalparring, de svende har sgu øje for pletsud«. Som færing havde han forstand på de dele.

En rejse fra Island havde vi sildeolie i tønder, alle rummene fulde og en

anseelig dæklast. Den rejse var hårrejsende, vi havde det skønneste månelysvejr hele tiden, og hele vejen trak vi en stribe af sildeolie i kølvandet, som tydeligt sås både dag og nat, ja, den forbandede rejse troede vi alle, vi var prisgivet grundet de allesteds nærværende u-både. Men, act of God, vi slap levende til England og fik godt udloset i Grimsby. Da dette var tilendebragt, var skibet syltet ind i sildeolie, luger, lugepresseninger, bomtallernes tovværk, alt, så en stakkels andenstyrmand var at a loss, ja, totalt fortabt, indtil den norske skibshandler sagde, køb godt med soda, så vil du se, det hele bliver det skønneste grønne sæbe sammen med det salte spulevand. Det passede, hele vor gamle skude fik en gang sæbeafskuring fra øverst til nederst. Men dermed var det nu ikke helt forbi. Den følgende rejse var jeg i biograf i London, og her observerede jeg, at jeg i løbet af et kvartes tid sad og tronede helt alene. Alle var flygtet fra rækkerne både foran og bag mig, jeg lugtede af fiskeolie, selv om mit tøj var blevet kemisk rensset i Grimsby efter hele olihalløjet. Nå, på'en igen, tøj til rensning og alt mit kluns på vaskeri til en gang landvask. Så hjalp det, så var den fiskelast overstået. Nå, den rene udgift var det ikke, idet Carl Nicolaj, 1. styrmand og jeg solgte rendestensvandet med den iblandte sildeolie til nævnte skibshandler for fem pounds Sterling pr. tønde, så vidt jeg husker i dag, blev det til 25 £ til hver (en hel måneds hyre dengang).

Ved en senere lejlighed i Grimsby, jeg tror efter pitprops losning af (minetræ) fra Leith, fik hele besætningen undervisning i skydning både i dobbeltdækket busser langs skibssiden og på skydeøvelsesterræn i Cleetorpe (badestranden uden for Grimsby). På skydebanen var der opstillet en luftværnskanon af samme type, som fandtes i handelsskibene. Vi var derude fire besætninger, englændere, nordmænd, polakker og os danskere. Fra forskellige sandvolde blev lerduer sendt tilvejs, og skytten bag kanonen med fast anlæg skulle så plaffe duerne ned. Som den sidste af flokken havde jeg observeret, at de opsendte duer stod stille i zenith af deres bane. Som navigator benyttede jeg mig deraf, med det resultat at jeg nedskød alle mine tildelte 10 duer. (Hvordan pokker bar du dig ad med det, ville min gode ven gunner Reginald Holder vide. Da jeg havde røbet hemmeligheden,

sagde han, det var pokkers, det burde jeg jo have vidst). Det gav en kasse cigaretter i præmie, og chefen for skyderangen blev så stolt af danskerne, at han inviterede os alle med hjem til en drink og en snack or tit-bit. Hans kone var danskfødt. De havde et dejligt danskpræget hjem, som vi tilbragte en herlig aften i. Deres to store skoledrenge på 14-15 år var hjælpere ude på rangen.

I november 1941 lå vi på Reykjavik Rhed efter at have bunkret inde i havnen. Efter en uges forløb var vi blevet til fem, seks stykker, der med en clup som eskorte skulle sejle til Loch Ewe i Skotland. Vi sejlede, og alt gik normalt til Reykjanes, men så begyndte vi at sagge. Eskorten var og jage på os, men lige meget hjalp det, fyrbøderen på vagt kunne ikke holde steam, vi måtte vende om. Kullene, vi havde fået i Reykjavik, var af en type, som brugtes til sammenbrænding med kalk til karbid og ganske uegnede til fyring for dampfabrikation. Vi lossede så hovedparten af de forkerte kul og fik andre i stedet og kom med en ny konvoj en uges tid senere. Med den kom vi godt til konvojsamlingsstedet på Skotlands vestkyst, Loch Ewe, og senere Scrapster lige vesten for Pentland Firth, hvor flere andre skibe gik med i konvojen. Vi kom godt gennem Pentland, men efter passage Duncansbyhead, begyndte det at knibe med steamen, så vi igen ret hurtigt var straggler (efternøler), og inden vi nåede Peterhead, lå vi simpelthen stille og drev stille og roligt ud i minefeltet østen for Skotland. Alle mand måtte nu i bunkerrummene og skovle resten af kullene op på mellemdækket, så vi kunne komme ind til reservekassens brugelige kul, et knokkelarbejde, der varede til ud på natten. Med de nye kul på fyrpladsen lykkedes det igen at få steam på kedlerne med udvig skibet rundt efter miner, at få skibet sikkert sejlet ud af minefeltet og komme ind til kysten og at komme sikkert i havn i konvojsamlingshavnen Methil, en spændende og enerverende rejse var lykkeligt overstået.

Fortsættes i næste nummer...

Juleaften i Mindelunden

Som sædvanligt var det en smukt prydet Mindelund juleaften. Med lys, krans og sange om vore døde. Det var også en manifestation af, at vore døde aldrig vil blive glemt.

Det var også et fremtidshåb om, at noget sådant ikke skal ske igen.

Frank Zorn holdt en manende tale, som var mindet om de døde værdig.

KC

»Her skal mindes danske mænd og kvinder, som gav deres liv i kamp mod fjenden under den tyske besættelse af Danmark 9. april 1940 - 5. maj 1945«.

Disse manende ord modtager en ved indgangsportalen til Mindelunden her i Ryvangen.

De er skrevet af den fremtrædende modstandsmand redaktør Stig Jensen, våbenmodtagechef for Sjælland, første kontakt til SOE – Special Operation Executive – og medstifter af Frihedskampens Veteraner.

Hver gang, jeg træder ind i Mindelunden – enten det er i det spirende forår, i det gyldne efterår, eller når træer og grave er dækket af et nådigt lag sne – bliver jeg grebet af ydmyghed.

Egentlig føler jeg, at min beskedne indsats i modstandskampen ikke rigtigt står mål med følelser, som hver gang bringer minderne frem om begivenhederne under Danmarks besættelse i de fem mørke år.

Det er som at træde ind i en helt anden verden – ikke en dødens verden, kære kammerater og tilhørere, men en verden klar til kamp, som søgte frihed og gjorde modstand mod undertrykkelsen, men samtidig en verden fuld af håb og tilgivelse – spejdende efter tusindårsriget.

Hver enkelt grav og hver mindetale taler til os i sit eget tyste sprog – et sprog opfyldt af kampvilje og uforfærdethed, men også med et trøsten- og fremadrettet sigte.

De, der har læst bogen »De sidste timer«, vil kunne genkende noget af den ånd, som prægede Danmarks modige mænd og kvinder, og som

gjorde, at vi overhovedet kunne stå ansigt til ansigt i regnskabet øjeblik – hvadenten det er skrevet af den modne dansker, om nogen, kroejer Marius Fiil, som sammen med syv kammerater fra Hvidsten-gruppen blev henrettet den 29. juni 1944, og som kort før henrettelsen skrev til sin kære Gudrun: »Vi er ved godt mod allesammen. Vi mødes engang i Herrens hus, hvor der er fred og ingen krig« – eller fra den unge idealist Kim Malthé-Bruun, som spørger: »– om jeg har tændt en lille flamme, som skal overleve mig; endda er jeg rolig, for jeg har set og ved, at naturen er rig – stjernerne tindrer endnu – jeg var kun en milesten«.

Atter i år er vi blevet beriget med et digert værk om besættelsestiden, skrevet af et par unge historikere, der har udtrykt deres tvivl om, hvorvidt den danske modstandsbevægelse byggede på myter eller virkelighed.

Jeg kan anbefale dem at komme herud i Mindelunden en forårs- eller efterårsdag og et øjeblik dvæle ved vore kammeraters grave. Så kunne de måske få et fornyet syn på deres påstande og teser.

Læs på mindetavlerne her i Mindelunden – her er »kun« 378 af de næsten 5000 frihedskæmpere og søfolk, som satte livet til i »kampen mod fjenden«, som der står skrevet, læs, og se på årstallene, hvor mange unge, som sammen med Kim og alle de andre valgte at kæmpe for Danmarks sag.

Mange unge spørger i dag: »Hvorfor gjorde vi ikke modstand den 9. april?« Svaret er ikke entydigt – skulle vi ofre flere end de 14 unge soldater, som modigt tog kampen op mod den indtrængende overmagt, totalt svigtet af en uduelig regering, eller var det bedre at vælge at samarbejds valne løsning, der »kun«, jeg siger udtrykkeligt kun varede i tre år, førend vi blev accepteret af vore allierede og senere turde se vore befriere i øjnene.

Jeg er sikker på, at også nutidens unge, som i større og større tal søger til Mindelunden her juleaften og den 4. maj, atter vil slutte op, hvis der bliver kaldt på dem, selv om de måske

godt kan indse, at nok fik vi freden den 5. maj 1945, men de mere end 50 år, der er gået siden da, har til fulde bekræftet skeptikerne i deres tvivl på fremtiden – et sted, ja, mange steder rundt på vor klode har der været og er stadig krig og ufred, sult og nød, vi bliver åbenbart aldrig klogere – det, at blive født, giver det da ikke automatisk ret til frit at betræde Jorden – det var da vist oprindeligt meningen og er klart præciseret i Verdenserklæringen om Menneskerettighederne, som blev underskrevet den 10. december for netop 50 år siden – så, alligevel, når jeg ser lysene på gravene omkring mig, bringer de et evindeligt budskab om kamp for frihed – derfor tør jeg stadig ønske Dem alle en glædelig jul.«

Frank Zorn
formand for Amalienborg-klubben

RUNDE DAGE

Ved Minna Dahl,
Sdr. Fasanvej 53, 4th
2000 Frederiksberg, tlf. 38 19 68 06

Forsinket lykønskning

17. januar

Emmy Foldager, 70 år

Havrevænget 21, 5210 Odense NV
Undskyld redaktionens fejl

10. januar

Margot Sørensen, 70 år

Øresundsvej 72, 2., 2300 Kbh. S
»Horserød-Stutthof«

19. januar

Albert Rasmussen, 80 år

Bygaden 28, 9000 Aalborg
»Buchenwald«

31. januar

Kurt Blauenfeldt, 80 år

Mosevej 15 b, 3500 Værløse
(Sidste tre er for sent indsendt)

7. februar

Børge Soderberg, 85 år

Låsbybanke 14, 6000 Kolding

11. februar

Frantz Gertsen, 80 år

Bøgedals Allé 103, 5200 Odense
»Horserød-Stutthof«

14. februar

Chresten Stendahl, 80 år

Rinddalen 33, 9560 Mariager
»Buchenwald«

16. februar

Hans Schmidt, 80 år

Jernbanegade 25, 6330 Padborg

18. februar

Anders Amtrup, 80 år

Oscar Bruunsvej 2 a, 1., 3050 Humlebæk

21. februar

Herman Kornum, 80 år

Engvej 19, 9400 Nørresundby

Ole Klinge Madsen, 75 år

Strubjerg 50 B, st., 9400 Nørresundby

27. februar

Erik Fog, 75 år

Askevænget 47, 2830 Virum

28. februar

Oda Vierich, 80 år

Vestavej 8, 9200 Aalborg SV

1. marts

Kajus Pedersen, 75 år

Vesterbro 97, 9000 Aalborg

Hans Nielsen, 85 år

Moselundsvej 35, 5560 Årup

2. marts

Gunnar Kastrupsen, 75 år

Ørbækvej 62, 5700 Svendborg

3. marts

S. Kjellberg Pedersen, 80 år

Bernadotttegården, HH. Kochsvej 4,
4000 Roskilde

8. marts

Viggo Bavnbæk, 80 år

Ballerupvej 43, 3500 Værløse

9. marts

Åse Wetlesen, 65 år

Dalsagervej 9, 8250 Egå

Eva Skovrider-Madsen, 70 år

Aahaven 12, 9900 Frederikshavn

10. marts

Børge Thomsen, 75 år

Bernstoffsgade 26, 9000 Aalborg

11. marts

Kaj Hansen, 85 år

Falen 87, 5000 Odense C

Karen Krogh Rasmussen, 80 år

Rosenvænget 8, 5792 Årslev

12. marts

Lili Fusager, 75 år

Solvangsvej 4, 1., 9000 Aalborg

16. marts

Johannes Jørgensen, 75 år

Frederiksdalsvej 81, 1 tv., 2830 Virum
»Dachau 142.601«

23. marts

Hans Fr. Hansen, 80 år

Havnen 5, 4700 Næstved

»Krigssejler og Faldskærmsmand«

27. marts

Søren Larsen, 85 år

Strandvejen 153, 3060 Espergærde

28. marts

Einar Hulten, 75 år

Møllevej 69, 8900 Randers

Anders Andersen, 95 år

Sundsvej 80, 8700 Horsens

Signe Thomsen, 80 år

Fr. Obelsvej 18, 9000 Aalborg

30. marts

Aksel Bang, 80 år

Tjørnevej 2, 3250 Gilleleje
»Dachau 142.560«

3. april

Hugo Hansen, 75 år

Kærvej 6, 5220 Odense SØ
»Neuengamme«

6. april

Axel Malmberg, 80 år

Kingosvej 9, 7800 Skive
»Dachau 141.667«

10. april

Kaj Oluf Kerreborg, 75 år

Jægervænget 21, 7100 Vejle

Per Sørensen, 70 år

Barakvej 16, 3630 Jægerspris

11. april

Niels Mark, 80 år

Mølleparkvej 57, 9000 Aalborg

15. april

Svend G. Petersen, 75 år

Fasanvej 78, 9700 Brønderslev

Steen Lykkeberg, 75 år

Mosevej 3, Åle, 7160 Tørring.

*Husk at indsende runde dage
for sidste halvdel af 1999*

M.D.

Små »træfninger« med værnemagten under besættelsen

I min tid som mejerist skulle jeg i sommeren 43 besøge mine forældre - pr. tog, og jeg skulle skifte i Silkeborg. Jeg skulle med toget mod Langå/Randers og stå af i min hjemby Thorsø. Jeg må have orienteret mig dårligt, idet jeg stod på et godstog med kun én passagervogn - til personalet, skulle det vise sig. Jeg var den eneste passager. Retningen var god nok, men »det her tog er et gennemgående godstog, der først standser i Randers«, sagde konduktøren. »Hvad skal jeg så gøre?« »Spring af - straks«, sagde han. Jeg sprang øjeblikkelig, idet farten ikke var overvældende endnu. Jeg landede i nogle skærver/grus og yderst uheldigt, idet jeg befandt mig ved den vestlige ende af de to jernbanebroer, der fører sporene over Gudenåen - dels mod Skanderborg og dels mod Randers. Broerne var bevogtet af værnemagtssoldater - midaldrende. Den ene af de to soldater vippede sit gevær ned fra skulderen, men undlod dog at pege direkte på mig. Jeg tror, han var lige så overrasket, som jeg var. Han kom helt hen til mig uden at sige et ord - i første omgang. Det var på den tid, hvor Langåbroerne spillede en væsentlig rolle i modstandskampen. Soldaten må nu have haft lidt situationsfornemmelse, for da jeg havde forklaret mig lidt på mit skoletysk, morede han sig over det passerede - og det er vel heller aldrig forekommet, at sabotører ankommer til »Åstedet« tomhændet og ved højlys dag - og springende af et tog i fart.

Vi skiltes i god forståelse, og jeg gik de få hundrede meter til Silkeborg Station, hvor jeg for en sikkerheds skyld forklarede den vagthavende stationsmester om den nys omtalte »træfning« - og så var der én mere, der morede sig.

Vi var fire unge fætre, der i nov. 43 havde besluttet os for at cykle til dans i den lille landsby, Funder Kirkeby v. Silkeborg. Her var det formentlig meningen, at vi ville drive lidt opsøgende virksomhed. Hertil skulle vi bruge lidt opvarmning/mod, og

det kunne man oparbejde på Langhoff's Konditori i Silkeborg. Stedet her var et af de pænere steder - uden spiritusbevilling - sådan var det i hvert fald kendt. Vi fik anvist et bord lige ved et varmeapparat. På et tidspunkt kom der fire tyske officerer ind i lokalet. De fik også anvist et bord, 4-5 meter fra os. Mens vi nød en chokoladelignende drik med tilhørende æblekage - hvilket på den tid ansås som lidt af en luksusanretning, sad jeg og fingererede lidt med den lille skrueventil, der var anbragt på den ene ende af varmeapparatet, og som var beregnet til at regulere luften i apparatet med.

På et tidspunkt kom der en fin vandstråle ud af ventilen, og denne stråle kunne lige netop nå det bord, hvor de fire fremmede sad og mæskede sig med den samme anretning. Jeg fornemmede drengen komme op i mig, så jeg åbnede lidt for ventilen igen. Tyskerne begyndte nu at kigge sig lidt rundt i lokalet - de kunne vel ikke forstå, hvor den regn kom fra. Én af dem tørrede sig lidt i panden, men ingen fattede tilsyneladende mistanke til mig. Jeg var egentlig indstillet på nu at indstille beskydningen, men én af mine fætre syntes åbenbart, at dette her var morsomt, hvorfor han overtalte mig til at prøve - en sidste gang, - og så gik det galt - ikke med tyskerne, men med servitricen. Hun havde øjensynlig iagttaget hele sceneriet fra buffeten, for pludselig tog hun retning mod os - samtidig med, at hun vendte sine forlorne tænder i overmunden - så hun må have være ophidset. »Jeg kan godt se, hvad De sidder og laver med den ventil der, hold op med det, vi skal ikke have ballade her, og De må gå Deres vej«, sagde hun.

Nu er det jo enhver beværter eller dennes stedfortræders ret at bortvise gæster, der udviser utilbørlig adfærd, så vi havde kun et at gøre, nemlig at forlade stedet. Det var vist også på tide, idet jeg lige netop nåede at se en af de »pæne gæster« rejse sig og børste noget fugtigt af tøj.

Dette har naturligvis ingen sammenhæng med den omstændighed, at

jeg pr. 15. i samme måned var blevet ansat i Rigspolitiet som reservepolitibetjent - nej - nej.

Derefter var der »Bal i den Borgerlige« i Funder Kirkeby.

I min fødeby Thorsø befandt der sig under hele besættelsen seks repræsentanter for Værnemagten under ledelse af en Major - sådan blev han i hvert fald benævnt. Jeg husker ham som en midaldrende mand af en type som den korpulente af de uniformerede tyskere i nutidens TV-serie »Allo - Allo«. Han huskes også som den »blegfede« og af den ikke uvenlige type, der ikke - i hvert fald tilsyneladende - blandede sig synderligt i livets gang i min by.

Den lille styrkes opgave bestod bl.a. i at holde udkig fra en ca. 100 m høj bakketop, »Brunhøj« beliggende lige uden for byen. Herfra havde man milevid udsigt ud over Østjylland - i klart vejr kunne Himmelbjerget ses og Århusområdet anes. Der var opstillet antiluftskyts på stedet.

En af de opgaver, der indgik i den lille styrkes dagligdag, var at søge luftrummet over egnen holdt rent for fremmed luftaktivitet.

Den 31. okt. 1944 midt på dagen blev den del af Århus Universitet, der husede Gestapo, angrebet af Royal Air Force, der med 25 Mosquitobombere ledsaget af 8 Mustangjagere fløj ind over Jylland ved Ringkøbing over Skanderborgområdet og videre mod Århus. Efter angrebet fløj en del af maskinerne hen over min hjemby i meget lav højde. De blev forsøgt nedskudt af det netop nævnte antiluftbatteri, men uden held.

På et tidspunkt under krigen - sent - fandt der tvangsendkvartering af tyske soldater sted i min hjemby, og i mit hjem skulle der bo to soldater. Da jeg på dette tidspunkt var anholdt af Gestapo og havde siddet som fange i Neuengamme/Buchenwald i flere mdr. var det naturligvis særlig belastende for mine forældre, især da én af soldaterne skulle bo på mit gamle værelse.

En kreds af byens borgere talte sammen og henvendte sig til den danske

tvangsudskrivende myndighed i forsøg på at få lejemålet ophævet, men forgæves. Så satte man sig i direkte forbindelse med den tyske major, der efterhånden havde tillært sig et brugeligt dansk. Denne må have haft en vis situationsfornemmelse, idet han indfandt sig personlig i mit hjem og over for mine forældre tilkendegav at: »De skal ikke huse vore soldater, når Deres egen søn sidder som fange i Tyskland«. Majoren læste det ovenanførte notat, som han holdt i hånden, fortalte min mor mig.

Soldaterne blev straks fjernet.

Mine forældre har endvidere berettet, at majoren - i meget forsigtige vendinger - gav udtryk for sin deltagelse i den sorg, der herskede i byen, idet en anden af byens sønner, Svend Egon Nielsen, efter at være blevet anholdt af tyskerne, den 13. marts 1944, var blevet henrettet i Ryvangen.

Hvor ægte denne tilsyneladende humanistiske udtalelse/tilkendegivelse har været, kan jo ingen vurdere, men det var i hvertfald en »Træfning« mellem mine forældre og værnemagten.

Jeg har naturligvis forståelse for, at majoren ikke har kunnet indfinde sig hos Svend Egon Niensens forældre og give udtryk for sin deltagelse under de givne omstændigheder.

For en fuldstændigheds skyld skal det anføres, at der ikke er nogen sammenfald mellem Svend Egon Niensens anholdelse og videre skæbne og den omhandlede major. Jeg er bekendt med de nærmere omstændigheder omkring disse hændelser.

Flere har spurgt mig, om jeg har truffet majoren efter krigen. Det har jeg naturligvis ikke. Nogle - dog folk, der kun har mærket til besættelsen - og dens sjæl - i beskedent omfang, for at sige det mildt - har endda givet udtryk for, at det er en forsømmelse, at jeg ikke har forsøgt.

Man må betænke, at på det tidspunkt var Danmark anerkendt som en allieret krigsførende nation, bl.a. takket være Svend Egon Nielsen, som jo havde sat livet ind, og mistet det, i kampen for vores dengang fælles fjende.

Det har naturligvis ikke afholdt mig fra af og til at have sendt »den gamle major« en venlig tanke for hans gestus mod mine forældre, men en gestus, som han burde have udvist på eget initiativ og som en selvfølge, men der er næppe tvivl om, at det netop beskrevne har virket »befordrende og gavnende« for hans tilstedeværelse

og daglige færden i byen »såh«...!

Endnu en familie i min by blev hårdt ramt under besættelsen. Familiens voksne søn lod sig inspirere/hverve til tjeneste i det tyske militær. Han vendte ikke tilbage, og der er ingen sikre beretninger om hans skæbne.

Den familie var nære bekendte af mine forældre, og jeg har ved flere lejligheder truffet forældrene. Det har været belastende hver gang, men især den dag lige efter min løsladelse, da familien bød mig velkommen hjem. Hændelserne omkring sønnen, der var min klassekammerat i skolen, er vel af let forståelige grunde aldrig blevet drøftet, når jeg har truffet familien, og det har jeg heller ikke haft sjælsstyrke til.

Således berettet lidt om, på hvilken måde tre ganske almindelige ægte danske familier i en lille stationsby i det østlige Jylland blev berørt og mærket af krigen og besættelsen.

Der kunne berettes om et par yderligere tilfælde fra min by, den ene positiv, den anden ikke, men for begge gælder, at disse var knap så dramatiske.

Sluttelig må jeg anføre, at mine forældre jo fik deres søn hjem i nogenlunde hel stand, men mit ophold i det sydlige har både præget og til tider plaget mit liv siden da.

E. Svejgaard Kristensen

Sentenser

For eliten betyder globaliseringen frihed og social mobilitet. For alle andre betyder det lige det modsatte: Stavnsbinding til steder, der tilmed fratages muligheden for at bestemme selv.

Zygmunt Bauman

Når nutid bliver fortid, er minder - hvis nedskrevet - måske fremtid.

Kaj Christensen

Når føde, bolig og uddannelse er ikke eksisterende, er menneskeretserklæringen ikke blot mangelfuld, men død.

Kaj Christensen

Det, skolen lærer dig at forstå, er grundlaget for at forstå livet, og at leve det.

Kaj Christensen

Sømanden beder ikke om medvind, han lærer sig at sejle.

Gustaf Lindborg

Spørg din pligtfølelse til råds, ikke omstændighederne.

Johs. Crysostomos

Et menneskes egen samvittighed bør være dets eneste dommer, og man bør ikke frygte det skyggebillede, som hedder den almindelige mening, mere end man frygter at møde et spøgelse.

E. Lytton-Bulwer

Hvis alle vil være i centrum, går verden i stå.

I centrum sker ingenting.

Kaj Christensen

Fra foreningerne

Landsforeningen Gestapofangerne

Tur til Ravensbrück

arrangeret af Landsforeningen Gestapofangerne 9.-12. august 1998

I umiddelbar forlængelse af årsstævnet i Frøslevlejren startede en bustur til Tyskland. Målet var Templin Ferienhotel, hvor vi skulle indkvarteres. Hotellet var helt i top både ude og inde. I hotellets nære omgivelser var der mulighed for nogle dejlige ture ved søen og i skoven. Udsigten fra værelserne var meget flot – og vejret var med os det meste af tiden.

Turen mod Templin den første aften – gennem landlege omgivelser og små ret forsømte landsbyer – kunne få nogle til at tænke: »Hvor mon vi ender?«. Men bare rolig!

Mols Turistfart – nu Combus – med Erling som chauffør, godt suppleret af vores kompetente guide, fung. formand for Landsforeningen Gestapofangerne, Edith Johansen, klarede alt flot.

Tak til vores allesteds-nærværende og altid hjælpsomme chauffør.

Vel ankommet ventede en god middag og flotte værelser os.

Næste dags morgentur i bussen til den gamle by Templin med dens flotte bygninger og den gamle bymur

Det smukke mindesmærke for de omkomne kvinder i Ravensbrück. I dag stille og fredeligt. Dengang: »Ondt og grusomt«.

m.m. var en oplevelse for os alle – ikke mindst fordi vi holdt traditionen i hævd ved at starte turen med at synge: »I østen stiger solen op«. På den måde når vi alle »at få sjælen med« til den forestående dags oplevelser.

Man får lyst til at sige TAK!

TAK, fordi vi igen fik lov til at ople-

ve nogle gode dage blandt venner.

TAK, fordi vi endnu en gang kunne være sammen under venskabelige og kammeratlige former.

TAK for en tur, hvor netop samhørigheden var i centrum.

TAK, fordi vi kunne være fælles om de glade stunder – og om de stille, højtidelige stunder, da vi besøgte Ravensbrück-lejren.

TAK, fordi vi fik lov til at være med til at ære mindet om dem, der måtte bøde med livet eller fik livsvarige mén.

TAK, fordi vi med fanevagt og blomster fik lov til at markere, at det, der skete dengang, ikke er blevet glemt.

Højtideligheden ved mindesmærket var smuk; men man lader tankerne gå tilbage til tiden, hvor billedet i kvindernes hverdag var anderledes og ondt.

Kransen og mindesmærket blev lagt af Mary Olsen. Jens Kongsted Lampe holdt mindetalen. Fanevagt var Harry Henriksen, Kristian Sørensen og Henning de Place.

Ved Mindemuren, som bærer navnene på de lande, hvorfra fangerne

Fanerne foran Mindemuren: Henning de Place, Kristian Sørensen og Harry Henriksen.

Landsforeningen Gestapofangerne nedlagt pr. 31.12.1998

kom, talte Hans S. Bruun.

Under vort besøg var gartnere og hjælpere ved at renholde det store rosenbed, der ligger langs hele muren. Godt, at stedet bliver passet anstændigt.

Til slut en stor tak til Landsforeningen Gestapofangerne's fung. formand, Edith Johansen, som lægger et stort arbejde i arrangementet af ture som den netop overståede til Ravensbrück.

Alt skal være så godt og positivt som muligt. Hjælpsomheden er i højsædet. Alle skal føle sig godt tilpas i stille stunder, som i mere festlige timer.

Vi ser tilbage på denne tur med stor taknemlighed – dette skyldes ikke mindst »hr. og fru Lauritzen«.

En smuk sang dukker op i tankerne. Når man læser den, finder man mange sandheder.

Når igen det er slut på en dejlig dag,
hvor så mange glæder du fandt,
medens klokken slår
sine muntre slag,
som en tak for den dag der svandt.
Mon så helt du forstår,
hvad en dejlig dag
er værd for det trætte sind?
Du har glemt de sorger,
der ligger bag,
skjult af solens sidste skin.

Engang bli'r det slut på en dejlig dag,
før du ved, er din aften nær.
Hvad du gav og tog midt i livets jag,
du vil se, hvad det nu er værd.
Men mindet vil farve en dejlig dag
så skøn som et morgengry.
Selvom hjertet slår sine sidste slag,
er der altid en dag påny.

Med venlig hilsen
Ruth de Place

*Fra festaftenen på Hotel Tre Roser i Kolding, hvor Landsforeningen Gestapofangerne fejrede den sidste fest som forening. Smukt dækkede borde og glad stemning.
Foto: Edith Johansen.*

Landsforeningen Gestapofangerne afholdt ordinært repræsentantskabsmøde på Hotel Tre Roser i Kolding den 13.-14. november 1998.

På repræsentantskabsmødet vedtog et enigt repræsentantskab at nedlægge Landsforeningen Gestapofangerne pr. 31.12.98. Forinden havde vedtagelsen været udsendt til urafstemning, som resulterede i et flertal for nedlæggelse.

I forbindelse med repræsentantskabsmødet, havde landsstyrelsen besluttet at holde en højtidelighed med spisning, kammeratlig samvær, og en sidste kransenedlægning. Til dette blev der ydet tilskud til arrangementet, samt gratis bus fra Sjælland til Jylland.

Til denne højtidelighed blev der sendt invitationer til Lektor Jørgen Barfod m. frue. Forstanderinderne på vore Bernadottegårde i Hadsund og Roskilde, tillige med de 3 chefer for Hjemmeværnsdistrikter, der har overtaget vore forpligtelser vedrørende kransenedlægninger.

Derudover deltog 55 medlemmer i arrangementet.

Under middagen holdt Jørgen Barfod hovedtalen. Han sagde bl.a. Landsforeningen har været sin opgave voksen. Og hvad var egentlig vor opgave, i samarbejde med de andre foreninger?

Det var vel:

1. At mindes vore kammerater
2. At hjælpe de syge kammerater
3. At fortælle ungdommen om lejrene,

for at hindre en gentagelse

Landsforeningen har gennemført mange mindehøjtideligheder, både i lokalforeningerne og i København, samt i udlandet.

9. april på rådhuset, 5. maj Helligåndskirken, 29. august og juleaften i mindelunden. Alle mindes også med ærbødighed mindehøjtidelighederne omkring 25, 40, og sidst i 1995 50 året for befrielsen.

Landsforeningen var initiativtager i 1967 til samlingen af klubber og foreninger, som derved fik større slagkraft. I 1969 lovændringen af lov 475, der vendte op og ned på bevisførelsen og desuden medtog søfolkene.

Det var også fra landsforeningen at initiativet udgik til oprettelse af de to Bernadottegårde i Hadsund og Roskilde.

I 1962 til 1969 blev det gennemført at holde skoleforedrag over hele landet. Så kan man stille spørgsmålet, om det har hjulpet. Det ved vi ikke, man kan jo kun håbe, at foredragene har sat sine spor. Men vi har gjort, hvad vi kunne gøre.

Og selv om man nu nedlægger landsforeningen samt lokalafd., vil de datoer 9. april, 4.-5. maj og 29. august betyde utroligt meget for os.

Flere af deltagerne havde ordet og fortalte om hændelser og oplevelser på godt og ondt.

Der var en meget hyggelig stemning, som i gamle dage hvor man havde rigtig store stævner. En hyggepianist underholdt under spisningen,

og sanghæftet, som Lykke FINDERUP var mester for, blev flittigt brugt.

Lørdag kl. 9.00 var vor chauffør Erling på pletten. Vi kørte sydpå til kransenedlægningerne på hver side af grænsen. Efter at vi havde sunget »I Østen stiger solen op«, fortalte Jørgen Barfod den historiske del af vor forenings oprettelse og forløb til dato. Det var stof til eftertanke.

Bussen kørte til Padborg og over grænsen til banegården Harrislee, hvorfra fangerne fra Frøslev blev deporteret til de tyske KZ-lejre.

Her har eleverne fra Duborgskolen fået rejst et meget værdigt og sigende mindemærke. Det blev indviet den 15. september 1998. 54 år efter den første deportation.

Der nedlagdes 2 kranser: For landsforeningen Sven Hammer og for Rds. Afd. Frode Greve Rasmussen

Efter en halv times indkøb ved grænsen, kørte vi så mod Kruså.

Ved landsforeningens mindemærke for Folke Bernadotte nedlagdes 2 buketter. For landsforeningen Jørgen Barfod og for Rds. afd. Frode Greve Rasmussen og sidst nedlagdes der en

Kransenedlæggelse i Harrislee. Fanebærere: Hans Ebbe, Harry Henriksen og Åge Petersen. Kransene nedlægges af Frode Greve Rasmussen og Sven Hammer.

Foto: Edith Johansen

buket ved Folke Bernadottes statue på den anden side af vejen. Det var Rds. afd. ved Frode Greve Rasmussen.

Fanebærere var: Landsbyforeningen Harry Henriksen, Landsbyforeningen Hans Ebbe, Århus afd. Henning de Place, Randers afd. Åge Petersen.

Nu satte man igen kursen mod Kolding, hvor der ventede en lækker frokost. Undervejs fortalte Hans Bruun om tilblivelsen af mindemærket i Har-

rislee og om udstillingen sideløbende i Frøslev. Julius Berndt fortalte om selve indvielsen, hvor Gestapofangerne ved denne lejlighed også havde lagt en krans. Sanghæftet blev også brugt på hjemturen til Kolding, og Lykke sluttede med at læse en smuk salme.

Ved frokosten blev der holdt en tale til Jørgen Barfod for hans medvirken i vores afsluttende repræsentantskabsmøde, og han fik overrakt en plakat fra 50 året for befrielsen. Plakaten blev fremstillet i Århus i anledning af mindehøjtidelighederne i 1995.

Jørgen Barfod takkede rørt over gaven og takkede på sin kones og egne vegne for at have været med til stævnet. Billedet hænger nu på hans kontor til minde.

Hjemmeværnets chef og forstanderinden takkede ligeledes for invitationerne.

Til sidst sang vi »Skuld gammel venskab rejn forgo...«, og dernæst sagde man vemodigt farvel med store tårer i øjnene, men alligevel på hjertelig gensyn på de traditionelle datoer.

Edith Johansen

Krigssejlerne

Et vue over et par smukt dækkede borde med glade gæster.

Foto: Verner K. Nielsen

Traditionen tro afholdt Krigssejlerforeningen sin julefrokost den første tirsdag i december, og som i alle tidligere år løb festen af stablen i Korsør Medborgerhus, som er beliggende ved havnen med udsigt over Korsør Nord, hvilket må siges at være et ideelt samlingssted for gamle garvede søfolk, som er vant til at skue ud over bølgen den blå, hvis man da ikke lige sejlede på Rødehavet.

Festen, som startede kl. 13.30, havde samlet godt 50 deltagere fra forskellige egne af Danmark og England, og det må siges at være ganske flot, al den stund, at foreningen tæller

knap 80 medlemmer, men de er til gengæld meget trofaste og engagerede i foreningens anliggender. Ved 3 glas, altså kl. 13.30, var man klar til at skaffe (maritimt udtryk for at spise) og entrede de smukt pyntede borde med de lækkerier, som hører julen til.

Formanden bød velkommen og sagde blandt andet, at det var en stor glæde for bestyrelsen, at så mange stadig, trods en lang og dyr rejse, ville komme for at være sammen med gamle kammerater og opfriske minder fra »dengang«. Han bød også gæsterne hjerteligt velkommen og glædede sig over, at også de er trofaste og kommer, når foreningen afholder arrangementer, det gælder Inger Batchelor, Hanne og Mogens Henrik Nielsen, Kaj Christensen, Jytte og Villy Jensen.

Anna-Lise og Aksel Clausen samt Morten Bach havde pga. stort arbejdspresset meldt afbud, men sendte alle en hjertelig hilsen med ønsket om en god fest, og deres gode ønsker gik i opfyldelse. Under skafningen, hvor alle fik såvel tørt som vådt indenbords, spillede musikken dæm-

pet kendte melodier, og snakken gik livligt. En sætning, man hørte mange gange, var »husker du dengang«. Der blev naturligvis også sunget forskellige sange, og ifølge traditionen også Kaj Hansens sang »Den gamle sømand«, som altid bringer tankerne på langfart og giver anledning til en stille stund. Under skafningen overrakte Mogens Henrik et beløb som støtte til foreningens arbejde. Formanden takkede og sagde, at han betragtede gaven som en anerkendelse og hjælp til foreningens fortsatte arbejde. Imidlertid var kaffen klar, og så begyndte dansen, dog ikke om juletræet, som der står i sangen, men derimod i lystig svingom på dansgulvet. Hvis man tror, at ældre ikke kan danse og more sig, så var her beviset på det modsatte. Efterhånden nærmede klokken sig 19.00 (6 glas), og mange havde en lang rejse foran sig, så afskedens time var inde. Man skiltes med tak for, at man endnu engang havde været samlet i festligt lag og håbede at mødes igen om et år.

En deltager

Generalforsamling i Wien

Sekretær i FIR Rusland, Ilja Kremer, generalsekretær i FIR Østrig, Oskar Wiesflecker og præsident i FIR Frankrig, Alex L'Hote.
Foto: P. Søgård.

FIR (Federation Internationale des Resistants. I Danmark: »Udvalget af tidligere Fanger og Modstandsfolk i Danmark«) afholdt generalforsamling i Wien den 13. december.

Der kom delegerede fra 10 lande: Frankrig, Tyskland, Østrig, Rusland, Portugal (repræsenterende den kataloniske spansiskæmpergruppe), Holland, Ungarn, Slovakiet, Bulgarien og Danmark. Fra mange organisationer var der hilsener med afbud og beklagelse over, at de ikke kunne komme som følge af alder, dårlig økonomi eller af helbredsmæssige årsager.

Fra Danmark mødte Else Drejer og, som afløser for den sygemeldte Villy Mørk Jensen, Peder Søgård.

Forhandlingerne indledtes med generalsekretær Oskar Wiesfleckers (Østrig) beretning. Han tog udgangspunkt i 50 året for menneskerettighederne i FN i 1948.

FIRs formål stemmer overens med FN's erklæring, idet vi kæmper aktivt for at forsvare og sikre frihed og menneskeværd mod racistisk, politisk og religiøs diskrimination og imod genfødsel af fascismen i alle dens former.

For at opnå dette har FIR organiseret og deltaget fortløbende i internationale møder og kongresser i de næsten 50 år, den har eksisteret. I mange tilfælde har vor indsats været afgørende for mødernes gennemførelse, og der er meget stor respekt for vort arbejde.

Det er for os nu skæbnestunder. Vor økonomi tillader os ikke at

fortsætte, uden at vore medlemsorganisationer betaler mere. Uden penge kan vi ikke arbejde, og vi har gæld. Der er enkelte kammerater, der i årenes løb i stilhed har ydet store beløb, uden hvilke vi allerede havde måtte stoppe, men vi kan ikke fortsat bygge på denne private indsats.

De enkelte delegationer afgav beretninger. Størst indtryk gjorde Ruslands og Bulgariens delegerede, som skildrede de enorme sociale tilbageskridt, der var sket i de østeuropæiske lande i form af en voldsom arbejdsløshed, inflation med udhuling af lønninger, pensioner og understøttelser – når der overhovedet blev udbetalt noget som helst. Fattigdommen på den ene side og

den helt uhyrlige rigdom på den anden side af samfundet har skabt en eksplosion af kriminalitet og opvækst af mafialignende bander.

De østeuropæiske delegationer lagde stor vægt på, at FIR fortsatte sin virksomhed, men de har jo selv ingen mulighed for at støtte væsentligt. Fremmed valuta til støtte af vor organisation er det næsten umuligt at skaffe i deres lande, og de fleste af vore medlemmer i de østeuropæiske lande er meget fattige.

Mulighederne for fortsættelse af vor virksomhed blev drøftet intenst, særlig fordi vor høje gennemsnitsalder betyder standsning af vor virksomhed i løbet af få år, hvis ikke vi får flere yngre medlemmer. I Tyskland og Holland har vi fået nogle yngre medlemmer, vi må have flere, og vi må bygge på deres indsats.

Der blev forelagt udkast til 4 resolutioner, men ét blev forkastet, ét skulle omredigeres, og da klokken nærmede sig 18.00, efter at mødet havde varet fra kl. 9.00, og flere af delegationerne allerede var afrejst, nåede kun 2 af dem at blive vedtaget. Den ene resolution forlangte forsvaret og udvidelse af menneskerettighederne, den anden krævede fremskyndelse af fredsprocessen i det nære Østen.

Med ankomst lørdag aften, arbejde hele søndagen og afrejse mandag morgen er en sådan generalforsamling lidt af en belastning for os, der efterhånden er blevet over firs.

Peder Søgård

Kaffepause. Verekin Rachalski, Rusland, Ilja Kremer, Rusland, og Else Drejer, Danmark.

Foto: P. Søgård.

AIN kongres i Banzkow

Amicale Internationale de Neuengamme holdt sin 3-årige kongres i Mecklenburg den 3./9-8./9 1998 med deltagere fra Belgien, Danmark, Frankrig, Holland, Italien, Polen, Tyskland og Ungarn.

Kongressen startede med et pressemøde i Hamborg, hvor der fra AINs side blev gjort opmærksom på, at det nu var 50 år siden, man byggede et tugthus på det tidligere fange- og blokområde i KZ-lejren. Der var derfor ingen grund til at minde om, at senatet i Hamborg i flere omgange havde fastsat terminer for fjernelsen af dette fremmedlegeme – for ikke at sige skamplet – fra mindstedet, uden at man havde overholdt det lovede. Skulle bare nogle tidligere hæftlinge have mulighed for at opleve den endelige retablering af fangeområdet, var det derfor uomgængeligt nødvendigt, at den seneste senatsbeslutning med tilhørende millionbevillinger blev ført ud i livet med den nu fastsatte termin, således at det egentlige fangeområde er rømmet senest i år 2002.

Den 4./9 blev kongresdeltagerne modtaget på rådhuset i Hamborg af overborgmester Runde, der fastslog, at der nu i de kommende års budgetter var afsat 120 millioner DM til bygningen af et nyt tugthus, og at man politisk havde besluttet, på hvilken grund det skulle ligge.

Samtale udenfor mødelokalet med fransk, tysk, polsk og belgisk deltagelse. AINs præsident, Robert Pincon, til venstre.

På kongressen, der fandt sted på Trend Hotel i Banzkow, aftaltes det at genoptage mindstedskommissionens arbejde, således at der i samarbejde med repræsentanter fra senatet kunne udarbejdes en acceptabel plan for retablering af lejrområdet, når tugthuset er fjernet.

Der blev orienteret om aktiviteterne og forholdene i de forskellige nationale Neuengamme-foreninger, om medlemstal og art, samt foreningernes økonomi og fremtid.

Det blev oplyst, at man i flere af foreningerne i nogen tid havde arbejdet med generationsskifteforhold for at sikre videreførelsen af indsatsen og arbejdet både lokalt i foreningen og i AIN! I Frankrig er den nye formand søn af en tidligere fange, og en del af bestyrelsen og sekretariatet er yngre og unge mennesker. På samme måde er over halvdelen af bestyrelsen i Belgien besat af nye generationer, og i Tyskland er 3 af bestyrelsens 5 medlemmer unge!

Under mødet drøftedes mindearrangementer i forbindelse med 55 året for befrielsen fra KZ-Neuengamme, og det blev aftalt at udarbejde et program for dagene den 1.-5. maj år 2000. Fra dansk side blev det gjort gældende, at vi mindes vor befrielse den 20. april!

Forholdene for tidligere KZ-fanger i de østeuropæiske lande blev belyst blandt andet fra polsk og ungarsk side, og med baggrund i deres dårlige økonomiske situation blev der sendt en opfordring til den tyske Bundeskansler og regering om økonomisk støtte.

AIN havde i samarbejde med den internationale sammenslutning af KZ-lejrkomiteer søgt om økonomisk støtte fra EU, og man har til Neuengamme fået en bevilling på 120.000 kr. til udførelse og opsætning

Gravsten i Schwerin over en ukendt politisk fange fra Neuengamme, der døde i Wöbelin-udekommandoen.

Neuengammeforeningens pilgrimstur 1998

af store 4-sprogede skilte udvendig på arealerne samt tilsvarende markering og skiltning i museet m.v.

Valgene til Eksekutivrådet var genvalg. Herbert Schemmel (NG.fange nr. 857) trådte efter 40 års stor indsats som økonomisk ankermand og kasserer for AIN tilbage og blev erstattet af et af de yngre medlemmer af den tyske Neuengammeforening, Frank Holle.

Ved afslutningen af kongressen udsendtes et communiqué, i hvilket der udtryktes bekymring for udviklingen af nynazistiske grupperinger og de i Tyskland skete vandaliseringer, blandt andet af monumenter i nogle af koncentrationslejrene. Samtidig understreges værdien af, at KZ-lejrene fastholdes og vedligeholdes som nogle af de vigtigste og mest håndgribelige vidnesbyrd om nazismens rædsler!

Kongressen blev afholdt tæt ved Wöbbelin, hvor den sidst etablerede udekommando fra Neuengamme lå. Lejren, der kun eksisterede i 10 uger, blev aldrig færdigbygget. I forbindelse med evakueringen af Neuengamme blev den overfyldt med 6000 Häftlinge. Forholdene var ubeskrivelige, ingen køjer, svigtende madforsyning og vand og ingen begravelse af de døde. Flere tusinde fanger omkom. Da de amerikanske tropper nåede frem, tvang de civilbefolkningen til at gå gennem lejren med de mange lig og derefter at transportere dem blandt andet til Ludwigslust og begrave dem i enkeltgrave i slotsparken! I tilslutning til kongressen besøgte de mange steder, hvor fangerne blev begravet i Schwerin, Hagenow, Ludwigslust og Wöbbelin. Det sidstnævnte sted blev kongressens deltagere modtaget i det der etablerede dokumentationscenter!

*Ernst Nielsen
vicepræsident i AIN*

Det er tidligt om morgenen den 30. august, og dette års pilgrimstur skal til at tage sin begyndelse. Jeg ankommer til Sjelør Station kl. 07.15, og allerede da er de første ankommet. Efterfølgende tiltager strømmen af deltagere til turen. De fleste er kendte ansigter, men der er også enkelte for mig ukendte personer. Der var 42 deltagere.

Bussen ankommer kl. 07.45 med de første deltagere ombord, og der bliver hurtigt pakket bagage, og turen starter. Kaffen bliver brygget, og den første morgenhilsen bliver skænket af Helge og Helle. Alt imens det går mod syd, nydes kaffen og rundstykkerne, som Bente og Cornelius stod for, passerer Farøbroerne, og vi ankommer til Rødby havn kl. 09.40. Vi sejler kl. 10.15 med M/F Prins Richard.

Vi ankommer til Puttgarden kl. ca. 11.00, og turen går mod Hafkrug ved Neüstatterbugten, hvor mindstedet for skibskatastrofen Cap Arkona er. Her skal turens første krans lægges.

Taler var Helge Hansen, der fortalte om den store katastrofe i 1945 i Neüstatterbugten og sluttede med disse

ord: »Derfor står vi her i dag for at mindes disse uskyldige ofre fra en af krigens store katastrofer. Æret være deres minde«.

Foreningens krans blev lagt af Henning Jensen, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Herefter var der mulighed for at gå lidt rundt i mindelunden, som i dagens anledning lå badet i sol. Herefter var foreningen vært ved en tår at drikke, og vi fortsatte mod turens første måltid på Motel Kreuzkamp ikke langt fra Haffkrug.

Efter veloverstået frokost fortsatte turen til vores »hjem« på denne tur, Waldhotel i Hermannsburg, hvor vi ankommer kl. 18.00.

5 kvarter senere var der middag, hvorefter folk søgte til mere private omgivelser, og enkelte sluttede af i krostuen, før de gik i seng efter en dag med mange kilometer og sol og kun få regndråber.

Dag 2

Efter velindtaget morgenmad gik turen til Celle kl. 09.00. Vejret er overskyet og diset ca. 16°, men humøret er

Mindsten på kirkegården ved KZ-lejren Schandelah. Fanebærer var Carl Hejsel, og kransen blev lagt af Holger Funder.

Foto: Lisbeth Rasmussen.

Mindesten ved KZ-lejren Schandelah. Her var fanebærer ligeledes Carl Hejsel, og kransen lægges nedlægges af Otto Jensen.
Foto: Lisbeth Rasmussen.

højt. Vi kommer til Celle kl. 10.00, her har vejret ændret sig drastisk til høj, klar sol med op til 26-28° i solen. Alle var glade og tilfredse, det blev til tre timer i den smukke by med alle de gamle bygninger.

Vel ankomne til hotellet var der godt 20 minutter til næste arrangement – dagens overraskelse.

Det var en tur i omegnen af Hermannsburg i hestevogn, hvor vi kom ud over nogle fantastiske lyngarealer, som stod i fuld flor (desværre blomstrede lyngen i toppen, hvilket ifølge gammelt mundheld betyder en streng vinter), og igennem noget yngre skov, som for et par år siden havde været totalt nedbrændt. Der var kun enkelte spor efter denne brand. Turen varede godt to timer, og der var mulighed for at købe forskellige former for drikkevarer, blandt andet den lokale snaps »heidegeist«.

Ved hjemkomsten satte folk sig uden for hotellet og drak kaffe, og mange fik sig et godt stykke lagkage.

Middagen var kl. 18.00 og var en god middag. Herefter var der lidt

hygge i baren, inden folk trak sig tilbage efter en dag med mange oplevelser og en masse gode indtryk. Vi skulle tidligt på næste dag.

Dag 3. Turens længste i km.

Der var morgen kl. 07.00, og bussen kørte kl. 08.00 i retning Hameln, bedre kendt som rottefængerens by, som er en smuk og spændende by, hvor man oplever nye ting, hver gang man besøger byen. Vi ankommer kl. godt 11.00, hvor rottefængerens hvisler med sin fløjten, tro det eller ej, men alle rotterne (turens deltagere) følger troligt efter, og vi ender da også på Rattenfängerhaus, hvor foreningen er vært ved en flammende drik, »rattenkiller«. Herefter var der frit til at studere byen med de gamle huse og det fantastiske klokkespil på Hochzeitshaus kl. 11.35.

Klokken var nu så langt fremskreden, at det var tid til frokost, som blev indtaget på den græske restaurant Ambrosia.

Så gik turen mod Bodenwerder til von Münchhausens fødeby. Von

Münchhausen, »lyvebaronen«, ritmester og baron, (1720-1797) der var mester for »Münchhauseniaderne« anekdoter, der allerede udkom i England i 1785.

En dejlig by, ikke ret stor, men den bærer tydeligt præg af von Münchhausens tilstedeværelse og tilhørsforhold til byen.

Kl. 16.45 blev kursen sat i retning af hotellet. Man kunne fornemme en vis træthed hos nogle af deltagerne, men nej, der var indlagt en overraskelse på den sidste del af turen: Et besøg på en borg, »Marienburg«, en gammel fæstning fra omkring år 1000. Desværre var der lukket, arrangementskomiteen havde ellers gjort et godt forsøg »måske til næste år, hvem ved«.

Der blev givet en omgang Gammel Dansk, og så gik turen hjemover til hotellet. Alle var godt trætte efter middagen, og der var ikke mange i baren denne aften.

Dag 4

Dagen begyndte med morgenmad kl. 08.00, så de forskellige har kunnet få

sovet »næsten« ud efter dagen i går.

I dag går turen til Neuengammes udekommando Schandelah, der ligger lidt øst for Braunsweig.

Vi starter kl. 09.00 og gør holdt ved en forretning for at proviantere til bussen, og flere benytter lejligheden til de sidste indkøb, før turen går hjemover i morgen.

Vi ankommer til mindestenen for lejren sidst på formiddagen.

Taler er Otto Jensen, Aalborg. Otto var i lejren fra den 18. november til den 16. marts 1944 og fortalte om livet og dagligdagen i lejren.

Foreningens krans blev lagt af Otto Jensen, og det sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Herefter fortsatte vi til en nærliggende kirkegård, hvor der var en lille afdeling med 114 tidligere fanger, der ikke var kommet hjem, og der er også et mindesmærke for dem, der døde i lejren.

Helle Rasmussen fortalte om lejren blandt andet: Ni danskere døde i lejren og blev begravet her på kirkegården, alle er efter 1945 blevet fundet og bragt hjem til Danmark.

Foreningens krans blev lagt af Holger Funder, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Turen fortsatte til Königslutter, hvor der blev tid til at gå en tur. Man havde mulighed for at se domkirken eller museet, inden vi fortsatte til Waldgaststätte Lutterspring, hvor vi skulle indtage dagens frokost.

Efter endt frokost og kaffe gik turen mod hotellet.

Kammeratskabsaften

Det er turens sidste aften, og sædvanen tro er der kammeratskabsaften, hvor foreningen er vært ved middagen, og hvor der efterfølgende var arrangeret keglespil. Her skulle Mary prøve at forsvare sin titel som kegle-dronning fra 1996, men det gik ikke så godt. Vinderen blev Holger Funder.

Aftenen sluttede omkring midnat, hvor deltagerne efter en lang tur og god aften trak til sengs, da vi trods alt skulle hjemover den følgende dag.

Sidste dag

Kl. 08.30 går turen mod Neuengamme med en kaffepause midtvejs mellem Hannover og Hamburg. Vejret er let blæsende og overskyet og lidt køligt.

Vi ankommer til Neuengamme, hvor vi kører til Teglværket – klinkerværket, som er blevet åbnet som museum. Der står nogle planchestandere, der fortæller om arbejdet m.m.

Vi kom ned til kajpladsen ved den udgravede kanal, området er blevet restaureret, så man kunne få indtryk af de forhold, man har måttet arbejde under.

Herefter kørte vi til Danmarksstenen og hovedmonumentet, hvor Vibeke Knabe lagde foreningens krans ved Danmarksstenen.

Ved hovedmonumentet holdt Helge Hansen talen:

Endnu engang samles vi her ved hovedmonumentet for den tidligere KZ-lejr Neuengamme.

Vi tidligere KZ-fanger med vore nærmeste pårørende og venner udgør en trofast enhed, der ikke har glemt det løfte, vi engang gav vore døde kammerater: De skal aldrig blive glemt.

Mange af os, der mødes her i dag, er nået langt. Vi havde ikke drømt om, at vi kunne være med til at skrive året 1998, men vi gamle KZ-fanger er trods alt et stædigt og sejlivet folkefærd.

I er ikke mange tilbage. I årenes løb har vi mistet mange gode venner, og dette år har især for mig været hårdt, da jeg mistede min trofaste livsledsager. Det var svært at se en retfærdighed. Jeg mistede den gnist, der holdt mig i gang – og jeg gav faktisk op.

Men netop da trådte I til og beviste værdien af et mangearigt venskab og et kammeratskab, der ikke kan købes for penge.

Det satte mig i gang igen, og det kan jeg ikke takke jer nok for. Min barnetro mistede jeg i Neuengamme, men troen på mine venner – den kan ingen tage fra mig.

I den verden, vi lever i i dag, er vort sammenhold et stærkt og sikkert bolværk mod uretfærdigheder, og det skal vi sammen kæmpe for, så længe vi trækker vejret.

Tak!

Jeg skal overbringe en hilsen fra generalkonsul Niels Julius Larsen. Han er desværre forhindret.

Niels Otto Köster lagde foreningens krans og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Herefter fortsatte vi til krematoriepladsen. Nogle enkelte valgte at gå turen i stedet for at køre med bussen.

På krematoriepladsen holdt Carl Hejsel talen og sagde blandt andet:

Dette område, som blev kaldt for helvedes forgård, er der vist aldrig nogle af jer, der vil glemme, når vi står her på dette sted og tænker på alle dem, som gik den vej op (op gennem skorstenen). Derfor vi, der er tilbage, skal vi folde vore hænder og bøje vore

hoveder for dem af vore kammerater og lidelsesfæller, der måtte op igennem skorstenen. Tak!

Foreningens krans blev lagt af Harry Henriksen, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Der var nu mulighed for at se sig om i 20 minutter, før vi skulle ned i administrationsbygningen, hvor museumsdirektør D. Garbe var vært ved en kop kaffe og en småkage. Desværre var han selv forhindret på grund af mødet ved Amicalen, så hans kontorchef var vært.

Herefter fortsatte turen til Lütjensee, hvor vi kørte forbi Friedrichsruhe ad samme rute som på mindeturen og videre til Landgasthaus Schäfer i Lütjensee, hvor turens sidste måltid var programsat.

Efter endt spisning gik turen mod nord og færgen. Turen op over forløb stille og roligt. Man fornemmede, at pilgrimsturen var på vej til sin afslutning, og vi ankom til Sjelør station kl. 21.00.

Man fristes til at sige, at det var en tur som de andre – vel tilrettelagt og planlagt, hvilket vi alle kan takke Helge, Helle og Leif for samt ikke mindst Svend for hans hensynsfulde kørsel, såvel store som små veje samt den måde, hvorpå han faldt til i selskabet.

Til slut vil jeg selv takke alle deltagerne for en for mig uforglemmelig tur med Neuengammeforeningens medlemmer på pilgrimstur. Det er altid dejligt at føle sig hjemme blandt jer.

Carlo Skov

Jubilæum i Sydøstjysk afdeling

Fredericia holdt 20 års fødselsdag lørdag den 3. oktober 1998

Borgmester Uffe Steiner og Lilly Staub. Glæde og morskab lyser ud af dem. Og sådan var festen!
Foto: Jejse.

Aah, sikke en fest vi var så heldige at blive inviteret med til, og hvor fornuftigt med begrundelsen det er jo ikke sikkert, at vi kan, når foreningen bliver 25 år, men med det humør og gå på mod, der udvistes denne aften, er jeg sikker på, at der også bliver en 25 års dag.

Optakten med anvisning af dejlige værelser gjorde, at glæden ved at være inviteret fra hovedstaden var helt i top, og fra København kom også Anna-Lise og Aksel Clausen med hvem vi fulgtes både ud og hjem.

Kl. 17 begyndte festen. De smukt pyntede borde var en fryd for øjet, farverne var de obligatoriske blå, hvidt og rødt, og meget smukt sat sammen.

Stemningen var humørfyldt med det samme, Jejse bød velkommen og rettede en personlig tak til de indbudte gæster, der jo var indbudt, fordi de på en eller anden måde var med til at skabe forbindelsen mellem de mennesker, der endnu er tilbage fra krigens tid.

En særlig velkomst til Fredericias borgmester Uffe Steiner Jensen med frue, her fortalte Jejse, at foreningen

altid havde haft et perfekt samarbejde med kommunen, og han håbede, at dette kunne vare ved. Borgmesteren kvitterede med at sige: »Mange i min generation synes, at I gjorde det rigtige, og at han i hvert fald altid ville være åben overfor hjælp til foreningen«.

Nævnes skal også udførelsen af Sct. Jørgens March spillet meget smukt af en blind mand, der havde lært sig at spille på blæseinstrument,

efter han var blevet blind.

Maden kunne have et helt kapitel for sig selv, men da jeg har en streng redaktør, der forhindrer mig i de helt store lovprisninger grundet pladshensyn, må jeg nøjes med at sige: Her sang englene.

De unge mennesker, der serverede og også havde haft et værre bøvl med at få plads til os alle sammen, var børn og børnebørn af foreningens medlemmer. En dame, der sad overfor mig, udtrykte sig meget forbavset over, at hendes søn kunne servere. Hun havde aldrig opdaget, at han var huslig.

Der var mange gode fællessange; Én er gengivet i hele sin længde her i bladet. Så kom kaffen, og imens blev der ryddet af gulvet til dansen, der gik lystigt. Mange dansede, og borgmesterparret blev til den glade ende og nød natmaden sammen med os andre. Det var nogle trætte gæster, der tørnede ind ved 2 tiden, men hvor havde det været festligt.

Lilly Staub må have et par ord med på vejen. Da vi kom, gik du og pyntede borde med din rollator foran dig. Næste morgen var du på mærkerne og var med til at sørge for, at vi fik morgenmad. Du er bare dejlig.

Tak for det hele, vi kommer gerne igen om 5 år.

Minna Dahl

Jens Jacob Jensen (Jejse) og borgmesterinden. Morskab – som det ses – en vellykket fest.
Foto: Lilly Staub.

Klip fra aviser og blade

Jyllands-Posten den 10. december 1998

Det er uforståeligt for danske fanger fra frihedskampen, at der drives erhvervsmæssig virksomhed i en mindepark som Frøslevlejren på trods af Miljøministeriets beslutninger

ARKIVFOTO

MINDEPARK - Det egentlige fangelejrrområde udgør kun ca. 1/5 af hele Frøslevlejren.

Markeringer om Frøslevlejren

Af Villy B. Jensen, formand for Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-1945, Lindevej 12, Helsingør

TANKEN med at anlægge en mindepark i den egentlige fangelejr var, at det skulle være et nationalt minde for de ca. 400 danskere, der mistede livet i Tyskland efter at være deporteret fra Frøslevlejren.

Derfor blev der i 1967/69 forhandlet mellem det præsidium, der stod for oprettelsen af museet og den daværende regering Krag II om fangelejrens fremtid. Det mundede ud i følgende aftale citeret ordret: at hele det egentlige fangeområde udlægges som mindepark og at statsskovvæsenet efterhånden som lejrens bygninger fjernes, tilplanter barakkonturerne med lav egebevoksning som tidligere drøftet.

Egnsmuseum

Om museet står der ordret: at Nationalmuseet/ Frihedsmuseet, når indsamlingen af de tilstrækkelige midler er afsluttet, forestår indretningen af bygningerne og overtager disse og den fremtidige drift af museet. Sådan fungerede museet også indtil 1988, da Nationalmuseet tryllede mu-

seet om til et egnsmuseum i stedet for landsmuseum. Mindeparken kunne naturligvis først oprettes når staten havde forladt lejren.

I 1983 ønskede civilforsvaret at forlade lejren, da barakkerne var i en sådan stand, at man ikke kunne forsvare at bruge dem. Derfor spurgte man i brev af 12. marts 1983 Indenrigsministeriet om, hvor mange barakker man skulle fjerne. Dette brev blev aldrig besvaret. Vi har aktindsigt.

Ingen orientering

Uden at orientere præsidiets var der indledt forhandlinger med en nyoprettet institution, der kaldte sig "Den selvejende institution Frøslevlejren" D.S.I.F. Et medlem af dennes bestyrelse var også medlem af præsidiets, men undlod at orientere de øvrige præsidiemedlemmer. Da heller ikke Indenrigsministeriet, Miljøministeriet og Skov- og Naturstyrelsen orienterede præsidiets, selv om de var orienteret om såvel de gamle aftaler fra 1967/69 som de nye forhandlinger, protesterede man først fra præsidiets, da man først i 1984 læste om sagen i en lokal sønderjysk avis.

Fangelejrområdet udgør ca. 1/5 af hele Frøslevlejren. Således ligger såvel "De blå Baretter" som Amnesty International uden for fangelejren og er ikke berørt af aftalen.

Jørgen H. Barfod skriver i et læserbrev: "Frøslevlejrens Venner udlejer barakker for at skaffe penge til driften. Os bekendt er det D.S.I.F. der ejer bygningerne". I samme indlæg foreslår han, at man først etablerer en mindepark, når bygningerne er faldet sammen. Da der er ofret mange millioner på at rejse nye bygninger, og man må gå ud fra at de bliver vedligeholdt, vil dette ikke ske hverken i de gamle fangers eller de pårørendes levetid. I øvrigt har bygningerne ingen historisk værdi, da de hverken inde eller ude har nogen lighed med de oprindelige fangebarakker.

Det er uforståeligt for os, at man kan tillade sig at drive erhvervsmæssig virksomhed i en mindepark. Og slet ikke når Miljøministeriet i et aktstykke 267 af 12. april 1984 om anvendelsen af bygningerne i Frøslevlejren skriver ordret: »med et almenyttigt IKKE erhvervsmæssig formål«.

Ramaskrig

Vore foreninger arrangerer mange ture til de tyske KZ lejre for medlemmerne. Det eneste sted man kan konstatere erhvervsvirksomhed er i Frøslevlejren. Der ville nok lyde et ramaskrig, hvis man etablerede en erhvervsvirksomhed i Mindelunden i København, for at skaffe penge til vedligeholdelsen.

Hvornår vil politikerne vedstå deres ansvar?

Klip fra aviser og blade

Aktuelt den 17. juli 1998

En lindring af fortidens sår

Storbritannien skænker et økonomisk plaster til en række af de personer, som overlevede jødeforfølgelsen under Anden Verdenskrig

LONDON (AP): Storbritannien er begyndt at fordele en million pund (elleve millioner kroner, red.) fra en international hjælpefond til nazisternes ofre i Storbritannien og Østeuropa, meddeler den britiske regering.

Pengene, som svarer til Storbritanniens bidrag til fonden, der blev oprettet sidste år, vil komme omkring 500 trængende personer i Storbritannien til gode. De vil sammenlagt modtage en tredjedel af beløbet. Resten vil gå til lægehjælp til Holocaustofre i Ukraine, Hviderusland, Rusland og Moldavien.

Fonden blev oprettet i december under en ekstraordinær London-konference om naziguldets veje og vildveje under og efter Anden Verdenskrig.

Fonden skal hjælpe de overlevende fra Anden Verdenskrigs

Holocaust, som har et umiddelbart behov for hjælp.

Mange lande skænkede bidrag til fonden, og den nåede i alt op på næsten 400 millioner kroner, sagde det britiske udenrigsministerium.

Det er op til bidragslandene, som leder fonden, at beslutte, hvornår og hvordan de penge, de har bidraget med, skal udbetales. Storbritannien var det første land, der gav penge og er også det første til at fordele dem.

Samarbejde

Udenrigsministeriet sagde, at fordelingen af pengene i Storbritannien vil blive overvåget af et råd af britiske jøder i samarbejde med andre organisationer. Resten vil blive distribueret gennem den Jødiske Verdensorganisation for Oprensning. Denne organisation vil fordele penge til projekter,

der skal forsyne trængende overlevende i Ukraine, Hviderusland, Rusland og Moldavien med lægehjælp.

»Vi har alle et ansvar for, at personer, som overlevede vor tids største forbrydelse, ikke mangler de materielle goder, som de har brug for i deres sidste år«, sagde udenrigsminister Robin Cook i en udtalelse.

»Vi kan aldrig slette de ar, som de, der blev forfulgt af nazisterne, bærer. Men fonden kan i det mindste sikre, at de kan ældes med værdighed – uden fattigdommens elendighed«, sagde han.

Lederen af de britiske jøders råd, Neville Nagler, siger, at »der i Storbritannien findes omkring 500 trængende jødiske overlevende, som vor organisation kender til.«

»Der findes sandsynligvis også nogle personer, som vi ikke kender til – både jødiske og ikke-jødiske – og de kan meget vel tænkes at træde frem efter dagens meddelelse«, sagde han.

Penge i hånden

De fleste Holocaustoverlevende i Storbritannien er »i deres livs efterår og har gennemgået utænkelige prøvelser og grusomheder«, sagde han og tilføjede, at rådet derfor har til hensigt at udbetale pengene med det samme til de, man ved er i nød. Kørestole og lignende hjælpemidler vil også blive stillet til rådighed.

En del af fondens midler er forbeholdt til de ofre for nazisterne, som endnu ikke er kendt, men som måske vil træde frem senere, sagde han.

Anthony Layden, som er leder af udenrigsministeriets vesteuropæiske kontor, sagde, at han håber, at offentliggørelse vil få endnu flere lande til at bidrage til fonden.

De overlevende i Østeuropa og det tidligere Sovjetunionen »er de personer, der er gjort mindst for, og de, der har mest brug for vores hjælp«, sagde han.

Oversat af
Thomas Christensen

Har den danske regering et tilsvarende ønske om at tage vare på ofre, som danske virksomheder har udnyttet i nazismens tjeneste?

Nors Hovedgård

»SIC TRANSIT GLORIA MUNDI«

Bortset fra Universet har alting en afslutning. Denne nærmer sig nu for Nors Hovedgård, og vil blive en realitet medio eller ultimo 1999.

Trods min optimistiske lederartikel i Nors Nyt nr. 27/Dec. 97 fremstod kort efter meget mørke skyer for fremtiden. For 1997 viste årsregnskabet et underskud på over 40.000 kr. Et lignende underskud forventes også for 1998 og et endnu ukendt for 1999.

Den naturlige, aldersbestemte afgang af gæster og støttemedlemmer – trods en mindre tilgang af nye – er en af årsagerne, men primært viste de mørke skyer sig i 1997 og 1998, hvor store, uopsættelige bygningsreparationer måtte gennemføres, og hvor gårdens tildeling af tipsmidler ganske uforudset og uforståeligt blev nedsat med 80%.

Det vil sige, at man kraftigt opspiser den sikkerhedskapital, som i henhold til Per Federspiels Fundats af febr. 1976 for gården skulle sikres i obligationer eller lignende værdifaste papirer, for at kunne give gamle modstandskammerater særdeles billige ferie- og rekreationsophold på gården, og i visse tilfælde fripladser.

Den sikkerhedskapital er opnået ved vore henvendelser til myndighe-

der, organisationen, fonde og legater samt private, der sympatiserede med idé og formål. Meget stærk støtte har gården modtaget fra FV og FV's medlemmer.

I 1972 bevilgede daværende socialminister Nathalie Lind gården et støttebeløb, på kr. 5.000, men opfordrede bestyrelsen til fremover at søge tilskud til det formål via tipsmidlerne.

I årene derefter søgte vi finansministeriet og fik pæne bevillinger. Nu afdøde kontorchef Leo Nielsen fortalte mig, at vore ansøgninger blev meget stærkt støttet af folketingsmændene Per Hækkerup, Chr. Albertsen og Per Federspiel.

I årene fra 1977 til 1996 steg de årlige tilskud fra 20.000 til 55.000 kr., de sidste 10 år beløb mellem 45.000 - 55.000 kr. Fra 1997 kom så det bratte fald til kr. 10.000, som Hypotekbanken oplyste var godkendt af folketingets finansudvalg. Medlemmer af dette udvalg har oplyst mig, at man intet kender til de enkelte ansøgninger, men blot godkender Hypotekbankens indstilling til finansministeren.

Trods anmodning om aktindsigt er det ikke lykkedes mig at få oplyst,

hvem der behandler ansøgningerne og indstillingen til finansudvalget.

Slaget er tabt, og der er ikke kræfter og tid til at vinde et nyt. Nors Hovedgård ophører som ferie- og rekreationscenter 1999.

MEN

Bestyrelsen har bestemt, at den til sin tid resterende sikkerhedskapital og provenuet af salg af ejendommen skal indgå i et Legat eller en Fond, således at de midler, der gennem årene er tilgået Hovedgården fra de foran nævnte kredse vil blive benyttet i den ånd og til et lignende formål, hvortil de er ydet.

Legatet eller fonden skal fremover årligt kunne donere støttebeløb til museer, der relaterer til modstandsbevægelsen og anden verdenskrig.

Det er derfor bestyrelsens inderlige håb, at Nors Hovedgårds trofaste støttekreds fortsat vil bakke op mod dette fremtidige formål.

*Mange hilsner
Alex Binnebalde
formand*

Bernadottegården i Roskilde **Modstandsbiblioteket**

på Bernadottegården i Roskilde er nu kommet så vidt, at udlånet er begyndt, og vi vil derfor inviterer bladets læsere og abonnenter til at besøge os og evt. låne en af de 400-500 bøger, som vi, takket være donationer fra bl.a. jer, har samlet sammen og sat op i nogle smukke bogskabe i et hyggeligt lokale. Der findes borde og stole, så man i fred og ro kan studere nogle af de mange spændende bøger. Vi har desværre ikke navnene på alle de mennesker, der har betænkt os med bøger og andre arkivalier, og derfor vil vi gerne her takke alle givere.

Biblioteket er åbent hver onsdag kl. 14.00-16.00 og fredag kl. 10.00-12.00.

Vi modtager fortsat gerne bøger, som omhandler besættelsestiden og danskes indsats og vilkår, både i Danmark og andre steder i verden. De kan sendes eller afleveres til Bernadottegården, H.H. Kochs Vej 4, 4000 Roskilde, tlf. 46 36 58 11.

På forhånd tak.

*På udvalgets vegne
Mogens Henrik Nielsen*

NYE BØGER

Med hjælp fra England

(Bind 1)

*SOE og den danske modstandskamp
1940-1945.*

Det lange tilløb 1940-1943.

Af Knud J. V. Jespersen.

394 sider, rigt illustreret.

Pris: kr. 250,00.

Forlag: Odense Universitetsforlag.

Så kom den længe savnede bog om den danske modstandskamp – set fra den engelske aktør og dermed Special Operations Executive herefter forkortet til SOE, som da også var det navn, der var kendt under besættelsen af en del af modstandsbevægelsen.

Det nye i denne bog er, at SOEs arkiver, den del der ikke blev »brændt«, nu er blevet åbnet for visse historikere.

Professor Knud J. V. Jespersen har »gravet« godt og grundigt, og ud af dette er kommet en bemærkelsesværdig bog, der giver os, der deltog, nogle nye facetter i at forstå den tid, som vi var aktører i. Måske var det godt, at vi ikke kendte disse facetter, »den gang« vi var aktive. Indsatsen havde da måske ikke været så entusiastisk. Dog! det sidste skal måske ses i efterrationaliseringens og alderens lys.

Vi vidste godt, at Danmarks aktier stod lavt – ja, var langt under nul – i 1940. Det kunne ikke være anderledes set fra et land, England, der da stod helt alene – med ryggen mod muren.

Sovjetunionen og Amerika var endnu ikke med i krigen. Så meget mere beundringsværdigt var det, at England ikke tabte modet. Churchills ord: »And now set Europe ablaze«

var vel optakten til SOEs dannelse, at man også havde kræfter til at designe et SOE for Danmark er vel endnu mere bemærkelsesværdigt.

Selv om bogen kun beskæftiger sig med tiden 1940-43 – måske er det dette korte tidsrum – hvor læseren får et virkeligt dybt indblik i opbyggelsen af SOE i Danmark.

Skismaet mellem den danske militære efterretningstjeneste og SOE, hvor kompetencestridigheder, personfnidder og forskellige politikere og SOEs mildest talt amatøragtige optræden og sorte uheld i starten får »Prinserne« til at tro på, at de helt kunne overtage styret i organisationen. Deres P-plan – som det viste sig 29. august '43, var som forfatteren skriver et »blålys«, alligevel samarbejdede SOE med dem. det er her tydeligt, at selv om ledelsen i England ville lave subversiv krigsførelse, var det – som det ses – ikke uden at det militære establishment stod bag.

Hvad der i 1940 fra engelsk side egentlig var tænkt som et »hemmeligt« våben, en undergrundshær i det besatte Europa, der kunne slå til i ryggen på Tyskland everywhere, blev nedtonet efter Sovjetunionens indtræden i krigen og ikke mindst Amerikas. Det var nu – set fra Englands side – ikke blot for at overleve, men – langsomt – at slide tyskerne op. England følte, at nu var sejren omend det tog lang tid sikret... Derfor den ændrede opmærksomhed på SOE og dens ændrede betydning.

Stærkt står også en del personkarakteristikker af de få, der var med til både tilrettelæggelsen og udførelsen i London, Stockholm og i Danmark.

Afsnittet om Christmas Møller er, om end en del er kendt i forvejen, vældig godt »tegnet«. Selv om han var uden indflydelse på SOE, og det var formentlig godt det samme, var han dog den stemme fra London, der indgød mod i modstandsbevægelsen i Danmark.

England ønskede Hans Hedtoft – hans øvrige kvaliteter ufortalt – men han kunne ikke have indgydt den danske modstandsbevægelse samme entusiastiske del i frihedskampen, alene fordi han var en del af de politikere, der havde ansvaret for kapitulationen og den defaitiske stemning, der hvilede over landet. Christmas Møller var her ubesmittet. Hans skæbne blev efter befrielsen grum, det havde han ikke fortjent.

Da bogen handler om SOE – set med en historikers syn – skal den

være uden følelse. Det er derfor fair nok, at Christmas Møller ikke omtales mere eller anderledes, end det er tilfældet.

Mange af aktørerne forekommer i dag naive, men mest naive var dog det danske militære efterretningsvæsen, kaldet Prinserne. De søgte i ramme alvor at få SOE/SIS til at angive datoen for en eventuel invasion. Dette må være topmålet af naivitet. Det er ikke noget flatterende billede, der gives af Prinserne – bortset fra deres efterretningsevne – de var vel mere end andre skyld i, at SOEs opbygning blev forhindret i lang tid. Ja. Gubbins var tæt på at tro, at Prinserne måske samarbejdede med tyskerne. Historikeren mente ikke, der var belæg for dette synspunkt.

Et rimeligt godt afsnit er også problemerne med at hverve agenter, som SOE kaldte dem. Ikke, at der ikke var nok at tage af, det var der, men hvordan SOE kunne sikre sig, at det var de rigtige folk, der både havde initiativ, kunne holde på hemmeligheder, security og også mentalt overleve »under jorden«. Her kiksede det, i hvert fald i begyndelsen. Kunne det være andet. Organisationen og mennesket var uprøvet.

Skæverterne var mange. Først da Flemming Muus bliver chef i Danmark, går det fremad, men da slutter bogen (bind 1).

Knud V. J. Jespersen er virkelig gået så dybt i stoffet, det har været muligt, selv om det dansk-polske samarbejde stort set ikke er beskrevet. Enten er stoffet ikke frigivet, eller det er en del af »the terrible fire« i 1945.

Det har været en stor fornøjelse at læse bogen og en opfordring! Ingen dansk modstandsmand bør undlade at købe den, så efterkommerne altid har den stående i reolen som en »reminder« om tiden.

Med det skal også: Noter og henvisninger er omfattende og relevante.

Vi kan dårligt vente på bind 2.

Kaj Christensen

Fra mellemkrigstid til efterkrigstid

Redaktion: Henrik Dethlefsen og Henrik Lundbak.

Festskrift med bidrag af 25 forskere.

911 sider rigt illustreret.

Pris kr. 475,00.

Forlag: Tusculanum.

Det er en tung (vægtmæssig) sag, ca. 2,5 kg. Ikke til sengelæsning.

Bogen kan beskrives som et hus med mange rum, forskellige i udseende, som indhold. Ikke alle rummene er lige tiltalende, dog kan stort set ingen undværes. Det er et digert værk, og de fleste bidrag er væsentlige for at forstå såvel tiden som tidsånden. Alt kommer dog ikke »for en dag«.

Der er intet elitært ved bogen, og alle bidragene er skrevet i et let læst sprog, så også den »historieløse« generation har med denne bog ingen undskyldning for ikke at forstå samfundsforhold som nødvendige holddepunkter for indgangen til fremtiden og selv blive en del af den histo-

riske fremtid – hvis de vil.

En del af emnerne er ret specielle, alligevel danner de dog betydende forudsætninger for at forstå den tid, vi lever i.

Kulturkamp – foruden modstandskamp – var det også, måske endda mere end nogle kulturpersonligheder selv kunne eller ville fatte.

Med Soyas ord: »De danske digtere lærte under den anden verdenskrig at tie med, at jorden er rund. Men de skrev ikke, at den er flad som en pandekage«. Der var flydende grænser mellem censur, selvcensur og konfliktflugt, som Hans Hertel skriver. Måske skal her tilføjes, at medløbere findes til alle tider, når intellektet antager naivitetsens maske.

Det er klart, at når så mange forskellige forskere beskriver en tid mellem 30'erne og 70'erne, er der mange forskellige opfattelser. Der er en gruppe, der påstår, at besættelsestiden er en parentes i Danmarks historie, og det er det da. Fem år er ikke lang tid, men så er det den vigtigste og kulturelt den længste parentes i Danmarks nyere historie. Denne bog giver også et udtryk for at forstå den virkelighed, at nok er politikken ændret, men politikerne desværre ikke.

Af enkelte afsnit som absolut bør læses – også fordi litteraturen om disse emner ikke har været meget fremme – er: På »Førerens« yndlingsfabrik af Therkel Stræde. Handler om arbejds- og levevilkårene på VW-fabrikken for danske »frivillige« arbejdere. Hvorfor de frivilligt deltog i Tysklands krigsførelse. Helt frivilligt var det ikke, de blev – ofte – tvunget af deres fagforening, der på den måde »slap« af med nogle arbejdsløse, og af den grund kunne undlade at udbetale understøttelse.

Måske er dette afsnit om besættelsen mindre kendt end andre kollaborationer.

Når historikerne af forskellige aldre og fra forskellige samfundsgrupper »dykker« ned i historien, bliver det – og godt for det – nye vinkler, historien ses fra. Det giver nye bud på »sandheden«.

I denne omfangsrige bog skrevet af 25 forskere gives et godt sammendrag af tidsrummet, ligesom hver forsker efter sit afsnit har mange relevante noter, der gør det nemt for den historiesøgende hurtigt at fordybe sig i et specifikt emne.

Det er en god bog – et kulturpolitisk gode.

Kaj Christensen

Modstandsgruppen Hvidsten

Af Jørgen Røjel

250 sider, illustreret.

Pris: kr. 188,00.

Forlag: Samleren

Så kom genudgivelsen i hardback af Hvidstengruppen. Det er en god idé at genudgive bogen, da den til staidighed har meget at fortælle næste generationer. Også godt den er udgivet i hardback, da det er en bog, der slås op i og læses af i flere omgange.

Den første udgave, som jeg har, er på det nærmeste slidt op. For dem, som ikke har læst første udgave, skal rides op, hvad der gør denne bog anderledes. En hel familie og vennekreds bliver arresteret af Gestapo, enkelte i fængsel i KZ-lejre, men otte af gruppens medlemmer bliver henrettet i Ryvangen den 29. juni 1944. Det var et meget stort tab – ikke kun

familiemæssigt – men også et stort tab for modstandsbevægelsen i Jylland. Hvorfor det? Fordi modtagepladsen »Mustard Point« var en af de pladser, hvor familien Fiil og venner – med succes – modtog moderne engelske sprængstoffer, våben men også SOE-agenter, og gjorde det i lang tid uden problemer på grund af den gode organisation, som kromanden Fiil, Hvidsten, havde været med til at opbygge.

Desværre fangede Gestapo i december '43 to SOE-agenter i Århus. De undlod at tage giftpillen, og under tortur røbede de blandt andet Hvidstengruppen. Det var katastrofalt med mere end 200 anholdelser, mange deportationer til KZ-lejre i Tyskland og 25 henrettelser.

Det, der gør bogen til noget særligt, er den hårde skæbne, som en familie var ude for. Alligevel er det vigtigt for efterkommere at læse den brevveksling, familiemedlemmerne og vennerne imellem, for forståelsen af den tid.

Vi ser her – selvom en del af deltagerne ikke kunne undgå at vide, at de

stod til henrettelse – hvordan brevene handler om ganske dagligdags ting. Denne bog siger noget om de mennesker og om de tanker, de var besat af. Den handler ikke om fortiden, men meget mere om fremtiden, hvilket fremgår af Marius Fiils udtalelse, da han under »retssagen« får lov til at udtale sig. Han rejser sig fra sin plads, retter sig op, og rank med løftet hoved taler han til krigsrettens medlemmer.

Marius siger: »Tyskerne er trængt op i Danmark, og vi er i krig. Vi er ikke forbrydere, men patrioter. Når krigen er forbi, vil de unge, der er tiltalt i denne sag, være rede til at række unge tyskere hånden«.

Det er vel et fremtidshåb og ikke ord af en hadefuld mand. De, der skulle dø, ville dø som mænd, og det gjorde de. De, der var med til, at vi i dag kan være danskheden bekendt.

Kaj Christensen

Pige i Modstandskampen

– Glimt fra min glemmebog

Af Lis Mellempgaard.

108 sider (rigt illustreret).

Pris: kr. 175,00.

Forlag: Museeum Tusculanum.

Der er ikke skrevet meget om piger/kvinder i modstandskampen, det er derfor vigtigt, at disse få – der var med – skriver deres erindringer om denne tid.

Det er en lille perle af en bog, der ikke blot handler om besættelsestiden, men lige så meget om, hvordan en ung pige gennem påvirkning fra specielt Arne Sørensen og visse kredse i Dansk Samling fik hende til at tage den – unægteligt farlige – stilling til og mod besættelsesmagten.

I indledningen skriver Lis Mellempgaard: »Måske er min historie præget af omformninger i hukommelsen og fortrængninger, den kan sikkert ikke kaldes objektiv i historisk betydning, men set fra mit synspunkt er den sand.

L.M.s far var maskinmester i handelsflåden og var med sit skib i Bergen den 9/4 1940, hvorfra han har skrevet dagbog til den 23/5 1940.

Denne del af bogen giver en god indgang til at forstå krigens gru. Selv om bogen er skrevet ud fra Dansk Samlings synsvinkel, giver den udtryk for den samlede danske modstandsbevægelse – herunder kommunisternes.

Dansk Samlings arbejdsleje – navnet er ikke populært – men disse leje var for frivillige, der tog ud på landet og hjalp de mindre husmænd med deres slidsomme arbejde – var en vigtig del af modstandsbevægelsen. Der blev skabt mange venskaber, som fik betydning for det senere illegale arbejde, skriver L.M.

Et lille afsnit om illegale blade og bøger fortæller noget om den tids studenter og deres forhold til besættelsesmagten.

Folkestrejken i 1944 er omtalt – set fra L.M.s side. Ikke så mange ord, men meget enkelt fortælles hvordan det påvirkede mennesket...

Kapring af Storebæltsfærgen er med som et afsnit i bogen – kort og knapt – fortalt af Jørgen Brandt. Han skrev den første aften i en gæstebog i Helsingborg: »Min andel er kun så lille, og dog er jeg så glad, fordi jeg har fået lov at tjene det, der for mig er alt, mit elskede land«. Så beskedent kan dette at være frihedskæmper udtrykkes.

Både før, men også efter, at Lis Mellempgaard var »gået under jorden«, deltog hun i våbentransport, illegalt bladarbejde, såvel fremstilling som distribution. Hun var med til det

lidet ønskværdige – men nødvendige – opsøgning af stikkere. Her kom pigesindet virkelig frem. På en adresse på Blegdamsvej, hvor L.M. besøgte en familie, hvor datteren var mistænkt som stikker: »Jeg spurgte ud om datteren. Så begyndte de begge at græde, for de var så flove over hende. Snart var jeg ved at græde med. Jeg må indrømme, at jeg ikke kom videre med sagen«. Det menneskelige i denne bog er helt i top, ligesom en enkelt sætning her og der siger alt...: »Min mor lavede tit mad til flere af mine kammerater. Især gjorde hun meget for en, som var tynd og pisten, med næsten grønlig ansigtsfarve. Han fik vitaminer og sund mad«.

Det var Leo. Han blev henrettet i Ryvangen den 17. marts 1945. Lis Mellempgaard skriver, at hun har læst og hørt, at den og den hørte til i det kompagni og den deling, det lød som en hær. Det var ikke mit indtryk, at vi var en del af en hær.

Der er med få ord her sagt hvad de fleste modstandsfolk følte. Ikke en hær, men en civil opstand mod det tyranni, Nazityskland påførte os og resten af Europa.

Det er derfor meget fint, at Lis Mellempgaard i sidste del af bogen skriver: »Mange blev barske, men jeg kender ingen, der blev forrået!«

Lad det stå som en profil af den modstandsbevægelse, der virkede i de fem onde år.

Kaj Christensen

Minen er fejlfarvet

LÆSERBREV

K.E.K. Madsen, Strandvejen 5, Marstal, skriver:

Tirsdag den 2. juni havde Ole Galatius et læserbrev i Amtsavisen, hvor han forklarede, hvorfor den på Havnepladsen opstillede mine kunne forsvares at blive dekoreret med Dannebrog.

– Jeg deler bestemt ikke Ole Galatius' synspunkter.

Da den omtalte mine blev opstillet på Havnepladsen med det formål at indsamle penge til enker efter dræbte og savnede søfolk, var der ikke mange – om nogen – der var i tvivl om, det var en tysk mine, alene påskrif-

ten på minen, der så vidt jeg husker lød: »Før voldte du sømænds død – nu hjælper du enker i nød«.

Som gammel krigssejler har jeg meget dårlig erfaring med miner. De er aldrig under kommando, og uanset nationalitet dræber de i flæng, ven såvel som fjende.

I en sømandsby som Marstal, der har mistet mange gode mænd under de to krige, står jeg ikke alene med mit synspunkt.

Derfor henstiller jeg til Marineforeningen at bringe den fejlfarvede mine tilbage til sin oprindelige farve, som den havde, da den i sin tid blev opstillet.

P.S. Jeg betaler meget gerne malingen.

Et vemodigt men fornemt farvel

LÆSERBREV

Sonja Kjøngenskov, Rødby havn, skriver:

Den dejlige og velfungerende »Landsforeningen Gestapofangerne« er ikke mere. – Og dog – det er, som når man mister en slægtning eller partner: Vedkommende vil altid være i ens baghoved. – Således også Gestapofangerne.

Der har været så mange gode oplevelser, såsom rejser, højtideligheder og hyggelige sammenkomster med alle disse gode venner, så i sjælen lever begivenhederne videre.

Med disse ord vil jeg sige tak, specielt til Århusafdelingen, for mange herlige år. Afslutningen i Kolding blev et vemodigt, men fornemt farvel.

Vi ses!

En taknemlig lollipop

Den illegale presse

1. Vi var spærret inde
bag en mur af is.
Om os hyled' natten
og trued' med forlis.
Hvor fandt vi haab at bygge paa?
Vi var saa svage, var saa smaa,
og stemmer til os lød:
Vær klog, bøj ryg, lig død!

2. Vi maa dukke nakken
i orkanens sus,
vi maa se at redde
med lempe Danmarks hus.
Og skal vi slippe uden mén,
saa gælder det for hver og en
i denne stormens stund:
Giv efter og luk mund!

3. Gode raad var dyre,
men var raadet godt?
Om os tætned' taagen,
og alt blev dobbelt graat.
Vi følte det, som sank vi ned
i et morads af usselhed.
Kom nu en røst og tal!
Lyd nu et hornsignal!

4. Hør! – Vi spidsed øre:
Hvad var det, der klang.
Frydefuldt at høre
som nyfødt fuglesang?
En røst: Vi ved, at folkets marv
er ét med vores friheds arv.
Den skal de aldrig faa!
Gør modstand og gaa paa!

5. Over hele landet
fløj der bud paa bud,
og af vinterjorden
brød stadig nye skud.
Hvert blad var tegn paa vaarens kraft,
men ogsaa spyd har blad paa skaft.
Og de, der kom fra syd,
de mærked' det var spyd!

6. Illegalt og jaget,
tvunget under jord,
stod paa vagt i kampen
det kække, frie ord.
Saa værn derom til hver en tid,
det vidnes ikke uden strid.
Hav ordets frihed kær,
vi ved, hvad det er værd.

Otto Gelsted

ADRESSELISTE

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev, tlf. 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K, tlf. 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S, tlf. 59 91 01 20.
Sekr.: Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. 36 17 47 88.
Odense: Jørgen Hedegaard Larsen, Højvænget 2, 5230 Odense M., tlf. 66 11 33 85.
Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rindalen 33, 9550 Mariager, tlf. 98 54 14 26.
Kass.: Henry Jensen, Østerled 44, 9370 Hals, tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Munkrup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18, tlf. 49 71 86 59.

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Fmd.: Verner Nielsen, Peblingevej 45, 4000 Roskilde, tlf. 46 34 19 20.

KRIGSSEJLERGRUPPEN 1939-1945

Bent Ørberg og Bjørg Vitnes, Torvegade 64, 3. & 4. sal tv., 1400 København K., tlf. 32 95 22 06 / 32 95 55 04.

LANDSFORENINGEN

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fung. fmd.: Jens Jac. Jensen, Fredrik den III vej 3, st., 7000 Fredericia. tlf. 75 92 54 57
Kass.: Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48, Giro 543 27 23.
Omegnsafdelingen:

Fmd.: Kurt Jakobsen, Dyrehavegårdsvej 15, 2800 Lyngby, tlf. 45 88 17 21.
Kontoret: Kongevejen 252 3, 2830 Virum, tlf. 45 85 58 98, Giro 8 81 17 88.
Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12.
Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Hjertingparken 169, Hjerting, 6710 Esbjerg V., tlf. 75 11 64 18.
Kontor: Gammel Fritidscenter, Gønnevangsvej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg.

Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16, tlf. 75 53 18 84.

Odense afd.: Konst. fmd.: Henry Jensen, Strynøgade 14, 5000 Odense C, tlf. 65 90 32 02

Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7, 5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Sydfyns afd.: Fmd.: Ole Martinussen, Bruns Alle 20, 5700 Svendborg, tlf. 62 21 40 48

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Nielsen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde, tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Villy Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingør, tlf. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-gade 9, 9000 Aalborg, tlf. 98 12 84 92.

Kontor: Sofiendalsvej 80, 9200 Aalborg SV, tlf. 98 18 58 18.

Åbent torsdage 10-16. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd.: Wilfred Thomsen, V. Stuckenbergsvej 25, st, 8210 Aarhus V., tlf. 86 10 41 25.

Kass.: Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25, 8250 Egå, tlf. 86 22 29 48.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N, tlf. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

FORENINGEN AF GESTAPO-FANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse, tlf. 44 48 56 74.
Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28 C, 2820 Gentofte, tlf. 39 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjelør Boulevard 12,2 tv., 2450 Kbh. SV., tlf. 36 16 60 98.
Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg, tlf. 86 27 23 47.

HORSERØD-STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Harry Em. Rasmussen, Ejgårdvej 14B, st. tv. 2920 Charlottenlund, tlf. 39 64 11 84.
Konst. kass.: Thomas W. Lewald, Voldboligerne 6, st. tv., 1426 København K, tlf. 32 95 44 47.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38, 4350 Ugerløse, tlf. 59 18 80 09.
Kass.: Cornelius Olsen, Gammelgårds Alle 111, 2665 Vallensbæk Strand, tlf. 43 54 78 36.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carls-gade 5, 5000 Odense C., tlf. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søegård, Amerikavej 7, 4. th., 1756 København V., fax. 55 44 10 32, tlf. 33 23 02 14.

E-post: pse@post7.t

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansengade 22, 5000 Odense C., tlf. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ. tlf. 66 10 24 15.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd. Birgit Krasnik Fischermann, Gl. Vartov Vej 29 2' tv., 2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjen 1 C, 2730 Herlev, tlf. 44 94 44 41.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Æbeløgade 1 - Postboks 3000 - 2100 København Ø., tlf. 39 17 77 00, Fax. 39 17 77 11.

Konsulent Anna-Lise Clausen.

Kontortid: tirsdag kl. 11 - 13.00. Tlf. 39 17 78 60

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Tlf. 86 16 91 18, i kontortiden eller Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48. Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se bladet side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, tlf. 97 91 11 12.

Ansøgning skriftligt senest 1. februar.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse, tlf. 44 48 56 74.